

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta Filozofická

Bakalářská práce

Islámské rodinné právo v Egyptě

Štěpán Patrovský

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra blízkovýchodních studií
studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce
Islámské rodinné právo v Egyptě
Štěpán Patrovský

Vedoucí práce:

Mgr. Veronika Sobotková, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval (a) samostatně a použil (a) jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí mé bakalářské práce,
paní Mgr. Veronice Sobotkové, Ph.D. za ochotu, připomínky a čas, který mi
věnovala při její přípravě.

1	Úvod	1
2	Úvod do oficiální legislativy Egyptské arabské republiky.....	2
2.1	Manželství v islámu	3
2.2	Uzavření manželství v Egyptské arabské republice	6
2.3	Polygamie.....	8
2.4	Povinnosti a práva manželů v manželství.....	9
2.5	Rozvod v islámském právu	10
2.6	Rozvod v Egyptské arabské republice	12
2.7	Opatrovnictví v Egyptské arabské republice.....	13
3	Kvantitativní výzkum, percepce rodinného práva.....	15
3.1	Výhody a nevýhody internetového dotazníku	16
3.2	Pracovní hypotézy	17
3.3	Otázka zodpovídající věk respondenta	19
3.4	Vzdělání respondenta	20
3.5	Trvalé bydliště respondenta.....	21
3.6	Otázka zodpovídající náboženství respondenta	22
3.7	Pohlaví respondenta	23
3.8	Respondentův rodinný stav	24
3.9	Otázka týkající se rodinnou dohodnutého sňatku	24
3.10	Otázka týkající počtu dětí respondenta.....	25
3.11	Respondentův věk při vstupu do manželství	26
3.12	Setkání respondenta s pojmem <i>mahr</i>	27
3.13	Registrace manželského sňatku veřejnou osobou.....	28
3.14	Existence příbuzenských sňatků	29
3.15	Legální používání antikoncepce	29
3.16	Názor respondentů na ústavu prezidenta Mursího.....	30
3.17	Šarí'a jako součást rodinného práva	31
3.18	Rovnoprávnost žen a mužů v rodinném právu	32
3.19	Zjištění, zda jsou ženy obětmi domácího násilí.....	33
3.20	Názor respondentů na nestrannost egyptských soudů	34
3.21	Diskriminaci u egyptských soudů	35
3.22	Doplňující analýzy	36

3.23	Závěr praktické části a zhodnocení dotazníku	41
4	Informace a názory na vybranou problematiku Egypta	44
4.1	Reflexe problematiky rodinného práva v médiích	44
4.1.1	Zpráva o průzkumu nadace Thomson Reuters.....	45
4.1.2	Sexuálně motivované útoky v Egyptě.....	45
5	Seznam grafů a tabulek	47
6	Seznam použité literatury a zdrojů.....	48
7	Summary.....	51

1 Úvod

Téma islámské rodinné práva v Egyptě jsem si vybral z důvodu mého zájmu o toto právo a o problematiku, která je spojena právě s rodinným právem. Zemí, o které bych se chtěl dozvědět více v oblasti rodinného práva, byl Egypt. Egypt jsem si vybral také kvůli mé plánované cestě, díky které jsem měl uskutečnit dotazník na téma rodinné právo. Cesta, kterou jsem plánoval, se však neuskutečnila kvůli nebezpečí hrozícího z probíhajících nepokojů za svržení prezidenta M. Mursího. Dotazník, který jsem tedy plánoval, se nepodařilo provést „přímo“, ale pomocí internetu. Tak jsem mohl oslovit respondenty i přes nebezpečí hrozících nepokojů.

Má práce se částečně zabývá legislativou, která je uplatňována v egyptském rodinném právu. Zdroje, které by se zabývaly tímto tématem, jsem nacházel jak v českém jazyce tak i v zahraničním. Proto se sháněním zdrojů, ze kterých jsem čerpal, nebyl žádný větší problém. Ve druhé části mé bakalářské práce je uveden internetový dotazník, který vychází ze zvolených hypotéz. Internetový dotazník se vytvářel snadno, díky webové stránce, která byla přehledná. Jeho následné šíření probíhalo bez větších komplikací, převážně pomocí sociálních sítí. Třetí a poslední částí bakalářské práce je pouhé doplnění egyptskou problematikou, kterou jsem čerpal z médií a při které mě provázely menší komplikace. Komplikací byla právě média, která se z větší části zabývala pouze nepokoji v Egyptě a problematice rodinného práva nevěnovala takovou pozornost. Častokrát jsem proto zprávy, které by se týkaly rodinného práva, nenacházel.

V práci bude použito arabských názvů, které budou označené kurzívou.

Korán je citován z překladu Ivana Hrbka.

2 Úvod do oficiální legislativy Egyptské arabské republiky

Rodinné právo stejně jako právo dědické je zahrnováno pod společným záhlavím právních úprav "osobního statusu" (*al-ahwál aš-šachsíja*). Termín se stal běžně užívaným označením kategorie šarícy.¹

Rodinné právo v Egyptě je ve velké míře spojeno se slovem šaríca. Abych ho mohl dobře charakterizovat, vybral jsem si úryvek z knihy Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti od Bronislava Ostřanského. "*Šaríca je soubor ustanovení Božího řádu. Šaríca bývá velmi často vykládána přímo jako islámské právo, avšak její skutečný obsah je mnohem širší a islámské právo v tom vlastním slova smyslu (fiqh) představuje "pouze" disciplínu, která šarícu rozebírá a vykládá. Slovo "šaríca" původně znamenalo cestu, především k vodnímu zdroji.*"²

Rodinné právo nejenom v Egyptě, ale i v jiných zemích, má dnes přesně jasná pravidla, která jsou stanovena podle zákona šaríca. Jedná se například o zákon, který byl vložen do již neplatící ústavy prezidenta Mursího. Zákon se nachází v části první: stát a společnost, kapitola první: politické principy, článek 2: "*Islám je náboženství státu a arabský jazyk je úřední jazyk. Principy islámského práva šaríca jsou hlavním zdrojem legislativy*"³. To se objevuje už i v předešlé ústavě. Co je však jiné v Mursího ústavě, je článek 219, který zní takto: "*Principy islámského práva šaríca obsahují obecné poznatky a fundamentální základy, pravidla a právní vědu, stejně jako zdroje přijaté doktrínou sunnitského islámu většinou muslimských učenců*".⁴ Podle Mursího legislativy, která byla platná od ledna 2013 a která

¹ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 1.

² OSTŘANSKÝ, Bronislav, *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*, str. 193.

³ *Egypt's draft constitution*, <http://www.egyptindependent.com/news/egypt-s-draft-constitution-translated/>.

⁴ MAURO, Ryan. *Sharia now egypt's law of the land*, <http://frontpagemag.com/2012/ryan-mauro/sharia-now-egypts-law-of-the-land/>.

skončila velice brzy, by neměla existovat žádná nadřazenost nebo podřazenost v rodině. Toto právo je zmiňováno i v části druhé: práva a svobody, kapitola první: osobní práva, článek 33: "*Všichni občané jsou si rovni před zákonem. Mají stejná práva a povinnosti bez diskriminace.*"⁵ Legislativa by měla stavět do rovnováhy práva muže a ženy, přičemž by neměla nikoho diskriminovat. Avšak v různých oblastech Egypta se uplatňují prvky zvykového práva, které jsou často zneužívány. Šarí'ca však převládá. Problém je ale s jejím výkladem. Šarí'ca a veškeré islámské právo je nejasné a může se vykládat více způsoby, podle jednotlivých právních škol. V legislativě prezidenta Mursího je pro lepší orientaci v právu uvedeno, který výklad šarí'cy by měl být ten správný – tedy správný výklad egyptského rodinného práva je podle instituce Al-Azhar, který je i zmiňován Mursího legislativou v první části, stát a společnost, kapitola první: politické principy, článek 4. "*Al-Azhar je všeob- jímající nezávislá islámská instituce s exkluzivní autonomií na její vlastní zá- ležitosti. Tato instituce je odpovědná za kázání islámu, teologii a arabský jazyk v Egyptě a ve světě. Učenci z Al-Azhar mají být konzultováni v záleži- tostech týkajících se islámského práva.*"⁶

2.1 Manželství v islámu

Přímo v Koránu je manželství vyloženo jako náboženská povinnost. "*Umož- ňujte sňatek svobodným, žijícím mezi vámi, a rovněž bezúhonným z vašich otroků a otrokyň. A jsou-li potřební, Bůh je obohatí z laskavosti Své a Bůh je velkorysý, vševedoucí.*" K. (24:32). Muslimové velice dbají na manželství a berou ho jako "povinnost" oproti Evropanům, kteří uzavírají manželský sňatek čím dál tím méně. "*Manželství je smlouva, v níž samotný Bůh je prvním svědkem a první stranou; je uzavřena v Jeho jménu, v poslušnosti vůči Ně-*

⁵ Egypt's draft constitution, <http://www.egyptindependent.com/news/egypt-s-draft-constitution-translated§>.

⁶ Egypt's draft constitution, <http://www.egyptindependent.com/news/egypt-s-draft-constitution-translated§>.

mu, podle Jeho příkazů. Jde o slušné lidské spolužití, potvrzené a sledované Bohem. Jde o znak Jeho požehnání a velikého milosrdenství, jak jasně on sám říká v Koránu".⁷

Než by však manželství mělo být uzavřeno, tak by měly být také dodržovány určité zásady ze strany manžela i manželky. Mezi tyto zásady můžeme řadit dle Koránu určitě vzájemné poznání obou stran, které nezahrnuje nemorální, podvodné nebo kořistnické chování. Další zásadou může být výběr partnerky mužem. Muž by si partnerku měl vybrat podle vlastností. Podle vlastností jako jsou morální stálost, náboženská povinnost nebo charakter. Nemělo by se tedy dít na základě bohatství nebo prestiže partnerčiny rodiny. Ovšem v dnešní době mohou existovat i předem domluvené sňatky, které jsou v mnoha případech založeny právě na bohatství. Pokud je však manželství uzavřeno, tak může tento faktor v dnešní době hrát nejdůležitější roli v zabezpečení žen a dětí. Muži jsou totiž odpovědni za rodinu, která často zahrnuje i prarodiče, svobodné sestry, bratry nebo osiřelé děti bratrů. Co se pak týče povinností ženy, tak se očekává, že se bude starat o chod domácnosti a zabezpečí rod po mužské linii. Třetí zásadou je přesvědčení ženy, jestli je její nápadník vhodnou partií. Žena se zaměřuje na takové vlastnosti, jako je láska, kterou k ní muž cítí nebo úcta. Pokud muž tyto vlastnosti nemá, měla by žena mít právo muže odmítnout na základě toho, že by ji muž mohl ztěžovat plnění manželských povinností. Toto by pak mohlo vyvrcholit až k rozpadu manželství. V dnešní době a převážně na venkově však není se ženami jednáno jako s rovnými a sňatky jsou často dohodnuty mezi muži.⁸ Poslední důležitou zásadou je právo ženy na věno neboli *mahr* od svého nápadníka. Žena však má právo toto nevyžadovat. Věno je v tomto případě symbolickým gestem, které naznačuje, že žena bude v budoucnu finančně zabezpečena a že muž nevidí ve vstupu do manželství žádná ma-

⁷ <http://www.islamweb.cz/elknihovna/zni/manzelstvi.htm>.

⁸ PEZL, Tomáš. *Vybrané kapitoly židovského a islámského práva*.

teriální výhody. *Mahr* má být rozumná částka, která tedy není přesně stanovena, záleží na dohodě partnerů. Partnery schválený *mahr* se poté zapisuje do svatební smlouvy.

Zásadou pro uzavření manželství je i věk manžela nebo manželky. Korán pro toto neuvádí přesný věk. Pro dívky je věk často nastaven na 14 - 16 let a pro chlapce 16 - 18 let. Na venkově je to však obcházeno nebo zkreslováno.⁹

Překážka k uzavření manželství vyplývá z příbuzenství po krvi nebo po mléce. Korán samozřejmě tyto překážky přesně určuje. "*A jsou vám zakázány jako manželky vaše matky, vaše dcery, vaše sestry, vaše tety z otcovy i matčiny strany, vaše neteře z bratrovy a sestřiny strany, vaše kojné a vaše soukojné a matky vašich žen a vaše nevlastní dcery, jež jsou ve vaší péči a které se narodily z žen, k nimž jste již vešli - však jestliže jste k nim nevešli, není to pro vás hříchem - a manželky vašich synů, narozených z vašeho ledví, a dále dvě sestry současně, leda že se to stalo již v minulosti. A Bůh je věru odpouštějící, slitovný.*" K. (4:27).

Překážkou k vytvoření sňatku je i nižší původ ženicha oproti nevěště. Muslim se může oženit s křesťankou nebo židovkou (*kitábíjí*), ale muslimka má zakázáno vzít si nemuslima.

"Ší'a na základě textu z Koránu (4:24) připouští uzavírání dočasných sňatků (*mut'a*). Sunnitské právo dává snadné možnosti krátkodobějších svazků. Proti jejich skutečnému využívání se rozhodně staví silné veřejné mínění přející jednoznačně stabilní rodině s početným potomstvem."¹⁰

⁹ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 23.

¹⁰ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, str. 128.

2.2 Uzavření manželství v Egyptské arabské republice

Převážně nejčastějším tématem rodinného práva je určitě věk, kdy může muž nebo žena vstoupit do sňatku manželského. Tímto tématem se v Egyptě zabývá například zákon č. 100 z roku 1985. Tento zákon se věnuje minimálnímu věku u chlapců a dívek, kdy mohou vstoupit do manželského sňatku. U dívek je tento věk 16 let a u chlapců 18 let. V roce 2008 byl zákon znovu schválen a byl stanoven minimální věk na 16 a 18 let. Zákoný věk však pro Mursího ústavu měl být snížen až na 9 let u dívek a u chlapců na 12 let, což vyvolávalo mnohá znepokojení.¹¹ Dále musí být sňatek povinně registrován veřejnou osobou, kvůli případným neshodám o pravosti či nepravosti sňatku. Co se týče práva, tak je k mužům shovívavé. Muž, ať už jakéhokoli vyznání, má právo vzít si za manželku křesťanku, židovku nebo muslimku. Jiné víry nejsou dle egyptského práva akceptovány.¹² Co se však týče ženy, tak ta má povinnost vzít si podle islámského práva pouze muslima.

Tím nejdůležitějším při uzávírání manželského sňatku je manželská smlouva. Tato smlouva slouží především z toho důvodu, aby upřesnila práva manžela nebo manželky v manželství. Manželství je čistě smlouva mezi nevěstou a ženichem, která neobsahuje žádná požehnání. Obsahuje však pravidla, kterými se manžel či manželka musí řídit. V těchto pravidlech může být například zmíněna výše *mahru*, počet manželek, které může manžel dále získat nebo zásady, podle kterých by se měl manžel chovat k manželce (jedná se například o ošacení či o životní úroveň, ve které by měla žena žít). Manželská smlouva upravuje však ve většině případů především finanční aspekt manželství (*mahr*). *Mahr* je rozdělen na dvě části. První část (ranní

¹¹Zaid, Ali. *Posouzení nové egyptské ústavy*, <http://www.opendemocracy.net/zaid-al-ali/new-egyptian-constitution-initial-assessment-of-its-merits-and-flaws>.

¹² *Uzavření sňatku v Egyptě*, http://www.mzv.cz/cairo/cz/viza_a_konzularni_informace/uzavreni_snatku_v_egypte/index.html

část) obdrží nevěsta hned po obřadu. Druhou část (večerní část) poté nevěsta dostane při úmrtí manžela nebo u rozvodu jako zabezpečení do budoucna.¹³ Samozřejmě finanční aspekt manželství (*mahr*) není v Egyptské arabské republice povinný, ale je používán spíše kvůli jeho tradiční hodnotě. Do svatební smlouvy se také může například uvést právo manžela na další tři manželky, které může získat nebo jiné požadavky. Toto právo je zapsáno již v Koránu. *"Bojíte-li se, že nebudete spravedliví k sirotkům, berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu nebo ty, jimiž vládnou pravice vaše. A tak se nejlépe vyhnete odchýlení"* K. (57:3). Co se týče znalostí Evropanů i jiných lidí o kultuře Blízkého východu, převládá předsudek, že muži mají více manželek a o počtu manželek si rozhodují oni sami. Tento předsudek je nepravdivý, protože žena má v Egyptě právo rozhodovat o dodatcích ve svatební smlouvě. Tedy má právo rozhodovat i o tom, zda se její manžel může v budoucnu oženit i s další ženou. Co se však týče počtu manželek na jednoho muže, tak z veliké části převládá pouze jedna. Ženich a svědkové musí poté manželskou smlouvu podepsat. Nevěsta nemusí být vůbec přítomna a smlouvu může podepsat zákonný zástupce (*Wálí*). V případě, že je svědkem muž, stačí pouze jeden svědek. V opačném případě, kdy je svědkem žena, tak musejí být dva svědkové, tedy dvě ženy.¹⁴ U svatby nemusí být přítomný vůbec žádný správní orgán. Často ale tradičnímu náboženskému svatebnímu obřadu může předsedat imám mešity nebo precentor. Manželství musí být z právního hlediska i registrováno, a to právě svědky.¹⁵

¹³ SCHIRRMACHER Christine, *Islam and Society Sharia Law - Jihad - Women in Islam*, str. 95, 96.

¹⁴ SCHIRRMACHER Christine, *Islam and Society Sharia Law - Jihad - Women in Islam*, str. 92.

¹⁵ SCHIRRMACHER Christine, *Islam and Society Sharia Law - Jihad - Women in Islam*, str. 92.

2.3 Polygamie

„... berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři, čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu nebo ty, jimiž vládnete pravice vaše. A tak se nejlépe vyhnete odchýlení.“ K. (4:3). Korán tedy dovoluje muslimům mít současně až čtyři manželky. Důležitá povinnost manžela však je, aby s nimi jednal rovnoprávně ve všech oblastech. *"Ten, kdo měl dvě ženy a nechoval se k oběma stejně spravedlivě, přijde v Den zmrtvýchvstání s ochrnutou polovinou těla."*¹⁶ V Egyptě, jako i v jiných "liberálních" zemích se však polygamie příliš nevyskytuje a je brána spíše jako výjimka. Nicméně polygamie je podle rodinného práva v Egyptě povolena. Sami muslimové jsou ale toho názoru, že život s jednou ženou je lepší. Islámské právo *šarí'ca* nezakazuje polygamii, ovšem ani ji nepodporuje. Existuje však mnoho případů, kdy může být polygamie k užitku.

1. *"Když manželka nemůže mít děti, ale muž po dítěti velmi touží, může být druhá žena alternativou k rozvodu.*
2. *Po válce, jako například po 2. světové, kdy počet mužů masivně poklesl, byla polygamie pro ženu zákonným řešením jak si zajistit svá práva a obživu a realizovat svou šanci na založení rodiny.*
3. *Existují také případy, v nichž intenzivní sexuální potřeby muže natolik převyšují potřeby jeho ženy, že druhý vztah, neboli "manželství", může představovat oficiální, uznávané řešení, které zaručuje práva oběma ženám."*¹⁷

Pokud však žena nechce, aby její manžel měl více manželek, může tuto žádost uvést v manželské smlouvě, jak již bylo zmíněno výše. Pokud však manželka toto neučiní, je zde zákon č. 25 z roku 1929, který popisuje, že se

¹⁶ IBN HANBAL, Ahmad. *Ahmad: Al-Musnad*, hadís č. 8212, 7595, 9707.

¹⁷ HEMAYA, Ahmad. *ISLÁM Hluboké nahlédnutí*, str. 286.

žena může rozvést z důvodu polygamie, pokud však dokáže její negativní dopad na svoji osobu. Na základě tohoto zákona musí soud vyhodnotit důkazy od vypovídajících svědků a manželství podle uvážení rozvést.¹⁸

2.4 Povinnosti a práva manželů v manželství

Nejzákladnější povinností manžela je především zabezpečení výživného pro manželku i děti. Manžel má tuto povinnost především po stránce finanční a neměl by ji přenášet na manželku. Manželka má v Egyptě i v jiných arabských státech spíše povinnost pečovat pouze o domácnost a děti (*hidána*). U chlapců je tato péče do 7-9 let a u dívek do puberty.¹⁹ Na manželku tedy ve většině případů zbydou pouze „menší“ povinnosti. Manželka však může přispívat i k obživě rodiny, ovšem není povinna. Pokud by ale manželka chtěla přispívat k obživě rodiny, tak převládá tradiční a zvyková povinnost zeptat se manžela na svolení k výkonu práce.

Manželova povinnost je i braní manželky na cesty, které mohou být spojeny například s obchodem. Pokud existuje nějaký závažný důvod, proč by manželka neměla nebo nemohla jet, tak je manžel povinen vyžádat si svolení manželky a danou cestu vykonat sám. Tato povinnost je však vedena pouze v Koránu a v klasickém egyptském rodinném právu se nevyskytuje. Doba, kdy manžel může být pryč, by neměla překročit dobu čtyř měsíců, přičemž by se měl manžel snažit i toto období co nejvíce zkrátit.²⁰ V průběhu manželství patří mezi práva manžela zakazovat manželce i vycházení z domu nebo dokonce kontakt s příbuznými. Toto právo se však nevyskytuje v egyptské ústavě a je spíše bráno jako tradiční.

¹⁸ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 25.

¹⁹ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 31.

²⁰ ŠAHIN, Marvan. *Svolení manželky k odjezdu na dlouhodobou cestu*, <http://www.islamweb.cz/fatwy/fatwa.php?fatwald=65>.

Co se týká sexuálního styku mezi manželkou a manželem, tak má Korán jasná pravidla. Muž totiž může mít pohlavní styk s manželkou, kdykoli se mu zlíbí. Korán udává, že *"Ženy vaše jsou pro vás polem; vcházejte tedy na pole své, odkud chcete, však učiňte předtím něco pro duše své a bojte se Boha a vězte, že se s Ním setkáte! Oznam tuto zvěst radostnou věřícím"* K. (2:223) Za výjimku je však brána menstruace, nemoc a další. Pokud žena odmítne nabídku k pohlavnímu styku manžela, může být tento čin podle některých tradic brán jako důvod k rozvodu. Toto „právo“ není však uvedeno v rodinném právu Egyptské arabské republiky. Je vedeno spíše jako tradiční, a to především na venkově. Manželka má ale také právo požadovat rozvod v případě, pokud je v dlouhodobém, nepřetržitém sexuálním „zanedbání“.²¹ Manželství, které následně vznikne v islámské společnosti, nemůže zůstat bezdětné. Bezdětnost je totiž považována za ostudu a je téměř vždy dána za vinu manželce. Proto je i bezdětnost důvodem k rozvodu mezi manžely.

2.5 Rozvod v islámském právu

V islámském světě hraje téma rozvod velkou roli. Pro islámské rodinné právo je samozřejmě rozvod možný, ovšem je nežádoucí. Tento nežádoucí čin je také, jako řada jiných zákazů nebo příkázání, uveden v Koránu. Právě přímo v Koránu je tématu rozvod věnována celá jedna súra. *"Proroku! Rozvádíte-li se se svými ženami, tedy se s nimi rozved'te v ustanovené pro ně lhůtě a počítejte přesně dny čekací lhůty a bojte se Boha, Pána svého! Nevyhánějte je z jejich domů a necht' z nich neodcházejí, leda kdyby se dopustily hanebnosti zjevné. A toto jsou omezení Boží a kdo přestupuje omezení Boží, ten sám sobě křivdí. Ty nevíš, ale možná že Bůh později způsobí nějakou jinou věc."* K. (65:1). Objevují se však i jiné texty, které dovolují v islámském právu rozvod. *"Těm, kteří přísahají, že rozvedou se se svými že-*

²¹ SCHIRRMACHER Christine, *Islam and Society Sharia Law - Jihad - Women in Islam*, str. 96.

nami, těm určena je lhůta čekací čtyř měsíců. Jestliže však odvolají přísahu svou, vždyť Bůh je odpouštějící, slitovný." K. (2:226). Snad nejpřesnějším a zároveň i nejstručnějším textem v Koránu je podle mého názoru tento: "*Jestliže se však rozhodnou pro rozvod, vždyť Bůh je věru slyšící, vševědoucí."* K. (2:227)

Mezi klasické druhy rozvodu patří například *mubara'ah*, *tafríq*, *khul*, *talár* nebo *fasaqh*.

Forma rozvodu *khul* spočívá v tom, že se žena může rozvést se svým manželem, pokud se však zřekne veškerého finančního nároku a odmítne svůj nárok na manželskou domácnost.²²

Forma *tafríq* je soudním typem rozvodu. Zakládá si na tom, že manželovi musí být prokázáno vůči ženě např. ublížení na zdraví, těžké fyzické nebo psychické ublížení (impotence,...), nezaplacení podpory nebo nepřítomnost manžela, která přesáhla dobu jednoho roku. Tyto požadavky se však velmi těžce pro ženu dokazují. Proto je v mnoha případech doba soudního jednání dlouhá 5-7 let.²³

Mubara'ah je jednoduše rozvod dohodou, kterou uzavírá manžel s manželkou. Obě strany tedy musí žádat oddělení.²⁴

Taláq se zakládá na vůli manžela, který provede jednostranné prohlášení. Ze strany manžela musí být vyřčena věta "zapuzuji tě", "jsi propuštěna" nebo "jsi sama". Manžel však nesmí být například pod vlivem alkoholu, věta nesmí být vyřčena žertem, z duševního rozrušení a manžel nesmí být při vyřčení ani těžce nemocen, u čehož se však nabízí otázka, co se dá považovat za těžké onemocnění? Co se týče podmínek vyřčení, tak věta musí

²² <http://www.islamic-sharia.org/khula.html>.

²³ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 26.

²⁴ *Divorce in Islam*, <http://ahlus-sunna.webs.com/divorceinislam.htm>.

být vyřčena vždy třikrát, vždy po uplynulé lhůtě jednoho měsíce a musí být vyřčena jednoznačně před svědky. Rozvod nastává při třetím zapuzení.²⁵

Fasaqh je typem rozvodu, kdy žena musí prokázat, že utrpěla zranění nebo škodu. Následně se však žena musí vzdát finančního práva (doplatení sva-tebního věna – *mahru*).²⁶

Co se týče například povinnosti ženy, tak má povinnost se neprovdát po dobu čekací lhůty (*ʿidda*). Muž ji také musí dále živit po tuto dobu a má nárok na dítě, které by se v této době narodilo. Lhůta u těhotné ženy končí porodem, jinak po 3 měsících. Během trvání této lhůty si však smí muž ženu vzít kdykoli nazpět.²⁷ *"A rozvedené ženy necht' samy čekají po tři periody a není jim dovoleno zatajovat to, co Bůh stvořil v lůnech jejich, věří-li v Boha a v den soudný. A je spravedlivější, jestliže manželé jejich si je vezmou nazpět v tomto stavu, pokud si přejí usmíření. A ony mají pro sebe stejné právo jako oni podle zvyklosti, nicméně muži jsou o stupeň výše - a Bůh je mocný, moudrý."* K. (2:228). Jediným důvodem, proč by se tak nemělo stát, je vyřčení zapuzovacího výroku mužem, který jsem již zmiňoval.

2.6 Rozvod v Egyptské arabské republice

Mezi klasické druhy rozvodu, jak v islámských státech, tak i v Egyptě patří například *mubara'ah*, *tafríq*, *fasaqh*, *khul* nebo *taláq*, přičemž *khul* byl přijat zákony až v roce 2000.²⁸

Žena má svá práva, kdy se může nechat v manželství rozvést. Základním důvodem je považována nevyлéčitelná vada jako je třeba pohlavní choroba. Dalším důvodem může být nemožné vzájemné soužití, nezaplacení výživ-

²⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*, s. 128.

²⁶ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 18.

²⁷ PEZL, Tomáš. předmět *Vybrané kapitoly židovského a islámského práva*.

²⁸ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 17.

ného, uvěznění manžela ve vězení po dobu tří let nebo neshoda v manželství.²⁹

Důležitým zákonem, který se týká rozvodu v Egyptě, je zákon z roku 2000, který říká, že má žena právo, se rozvést bez souhlasu manžela. Pokud žena využije tohoto práva, tak se musí zbavit finančního práva (doplatení svatebního věna – *mahr*). Aby ji soud vyšel v rozvodu vstříc, tak musí být ženou prokázáno, že utrpěla zranění nebo škodu. V tomto případě se jedná o rozvod typu *fasaḡh*. Zákon z roku 2000 řeší i polygamii. Žena se může nechat v manželství rozvést, ovšem jen v případě, že zmíněné manželství trvá déle než jeden rok. Podání žádosti o rozvod však musí přezkoumat soud, který ve většině případech mluví spíše v manželův prospěch a rozvod tedy většinou nedovolí.³⁰

Při rozvodu v Egyptské arabské republice má dále žena právo žít v manželském domě v průběhu čekací doby, dokud ji manžel nenajde vhodné bydlení. Toto bydlení se poté vztahuje i na jeho děti nebo poručníka. Zákon, který se k tomuto bodu vztahuje, je zákon č. 44 z roku 1979, který byl však později „součástí“ zákona z roku 2000.³¹

2.7 Opatrovnictví v Egyptské arabské republice

Opatrovnictví je důležitým konceptem pro pochopení povinností člověka. V Koránu se můžeme dočíst: „*Nabídli jsme břemeno víry nebesům, zemi i horám, ale ony odmítly je nésti a zalekly se ho; a vzal je na sebe člověk, ačkoli je nespravedlivý a nevědomý.*“ K. (33:72). V tomto verši je uvedeno, že je člověku dána moc, kterou však bude používat správným způsobem. Tuto moc mu dal bůh společně se svobodnou vůlí a člověk se stal zodpovědným za každý svůj čin, tedy i zodpovědný v opatrovnictví.

²⁹ PEZL, Tomáš. předmět *Vybrané kapitoly židovského a islámského práva*.

³⁰ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 18.

³¹ BEČAVEROVÁ, Lenka. Bakalářská práce na téma *Vývoj manželství v Egyptě*, str. 15, 16, 17.

V islámu se mluví o více typech opatrovnictví, konkrétně o třech. Prvním typem opatrovnictví je duchovní opatrovnictví, ve kterém se opatrovníkem stává otec dítěte nebo jeho přímý příbuzný. Dalším, druhým typem, je správa jmění dítěte, kterou v nejčastějších případech vykonává otec dítěte. Poslední a také nejdůležitější typ opatrovnictví se týká doby výchovy, kdy jsou děti závislé na matce a otci.³² Jestliže mluvíme o opatrovnictví u mladých chlapců nebo děvčat, tak jsou svěřeny matce. Syn zůstává v době výchovy do deseti let u matky, poté se však o něj stará převážně otec. Dcera však u matky zůstává do dvanácti let nebo do té doby, dokud se nevdá. Pokud chlapec i dívka dovrší věku patnácti let, mohou si sami vybrat opatrovníka, který se o ně bude starat. Jakmile dovrší věku jednadvaceti let, jsou dospělé.³³

Šarí'a má také svá pravidla, která se týkají péče o dítě. Konkrétním cílem v oblasti svěřením dítěte do péče je zabezpečení blaha dítěte. To vyvolává otázku jak chce egyptský soud správně definovat blahobyt. Podle egyptského soudního dvora by se měli muslimové řídit svým vlastním rozumem. Muslimové musí podle svého pohledu zjistit, co je vnímáno jako největší přínos a prospěch pro malé dítě a tímto rozhodnutím se dále řídit při jeho výchově.³⁴

³² RAHMAN, Abdul. *Muhammad Saed. Islam: Questions and Answers*, str. 204.

³³ BEČAVEROVÁ, Lenka. *Bakalářská práce na téma Vývoj manželství v Egyptě*, str. 31, 32.

³⁴ LOMBARDI, B. CLARK. *State Law as Islamic Law in Modern Egypt*, str. 196.

3 Kvantitativní výzkum, percepce rodinného práva

Cílem mého průzkumu bylo zjistit, jak moc lidé souhlasí s ústavou prezidenta Mursího a jaký zastávají názor na problematiku rodinného práva. Veřejný průzkum jsem prováděl prostřednictvím internetového dotazníku, jelikož jsem musel upustit od terénního průzkumu, při kterém jsou kladeny otázky přímo respondentům. Toto upuštění od původního plánu bylo způsobeno právě probíhajícími nepokoji v Egyptě, které měly za cíl svržení prezidenta Mursího. Bylo tedy nebezpečné vycestovat do Egypta a provést již zmíněný terénní výzkum. Z důvodu mého zájmu o rodinné právo jsem však nechtěl upustit od již vybraného tématu a rozhodl jsem se ho provést pomocí internetové stránky <http://www.vyplnto.cz/>, která mi byla doporučena.

Skupina, na kterou byl dotazník cílen, nebyla nikterak specifikována. Jednalo se o respondenty s egyptským státním občanstvím, bez rozdílu věku, pohlaví nebo náboženství. Bohužel se mi však cílovou skupinu nepodařilo oslovit a to z toho důvodu, že byl internetový dotazník šířen pouze pomocí internetu v jedné sociální skupině. Výsledky dotazníku vypovídají o názorech pouze mladé egyptské generace, která je muslimského vyznání. Názory obyvatel jiného věku nebo vyznání se bohužel nepodařilo shromáždit.

Internetová stránka <http://www.vyplnto.cz/>, která zprostředkovává internetové dotazování, je velice přehledná, jednoduchá a v mém případě bez poplatků (toto nastavení se dá vytvořit již v úvodu). Co se poté týče průběhu dotazování a rozesílání „linků“, tak jsem více než spokojen. Za velmi krátké období jednoho měsíce se mi podařilo oslovit více než 200 respondentů. Tento úspěch je rozhodně zapříčiněn rychlým šířením dotazníku. Dalším důvodem je určitá výpomoc ze strany Egyptanů. Za dobu svého studia i pobytu v zahraničí jsem se setkal s vysokou odhodlaností

místních lidí pomáhat druhým. Proto i tuto charakteristiku obyvatel Egypta chci uvést jako rozhodující při rychlém šíření dotazníku.

3.1 Výhody a nevýhody internetového dotazníku

Výhoda tohoto způsobu průzkumu je především v tom, že dotazník, který se tvoří na již zmíněné internetové adrese, se posílá pomocí emailu, Facebooku a ostatních internetových sítí mezi subjekty. Šíření dotazníku poté závisí na subjektech, které „link dotazníku“ rozesílají dále. Dotazník v tomto případě funguje jako počítačový vir, který je postupně rozšiřován. Největší výhodou tedy je, že se dá ve velmi krátké době dosáhnout velkých výsledků, co se týče počtu dotazovaných subjektů. Další výhodou internetového dotazníku je určitě volba jazyka, ve kterém chceme internetový dotazník vytvářet. Spousta internetových stránek, které mají v možnostech vytvářet tento internetový dotazník, si zakládá na výběru z více možností jazyka, ve kterém se daný dotazník vytváří a je i zobrazován respondentům. Svůj internetový dotazník jsem vytvořil na české internetové stránce, ovšem jazyk dotazníku, který se zobrazoval respondentům, byl volen v jazyce anglickém. Anglický jazyk však není oficiálním jazykem Egyptské arabské republiky. Proto otázky, které byly položeny v internetovém dotazníku, jsem uváděl i ve spisovném jazyce arabském. Úplně poslední výhodou internetového dotazníku, kterou zde uvedu, je získávání výsledků přímo „od stolu“. Osoba, která vytváří dotazník, tedy nemusí mluvit s jednotlivými respondenty. Dle mého názoru se tato výhoda určitě nedá zanedbat, protože přímo v mém případě, kdy jsem se měl dotazovat respondentů v Egyptě, hrozily nepokoje. Tato možnost dotazování proto byla pro mě ideální především z důvodu bezpečnosti, kdy jsem nemusel vycestovat do Egypta kvůli hrozícím bojům.

Co však je velikou výhodou internetového dotazníku, je i jeho přední nevýhodou. Jak jsem již uváděl, dotazník je šířen pomocí internetového

„linku“, a proto není komunikace se subjekty přímá. Osoba tedy nemůže se subjektem přímo hovořit, pozorovat jeho chování, či se dále dotazovat mimo dotazník. Další nevýhodou je lhostejnost dotazovaného pro vyplňování dotazníku. Pokud jednáme s dotazovaným přímo, tak si můžeme být jistí, že se na problematiku soustředí a nad svým rozhodnutím přemýšlí. Při internetovém dotazování se však respondent nemusí na problematiku soustředit nebo o ní přemýšlet. Internetový dotazník poté vyplňuje velice rychle a s menším rozmyšlením, což může mít za následek nekvalitní informace. Další velikou nevýhodou je nedostupnost některých obyvatel Egypta k internetovému připojení nebo jejich neznalost práce s počítačem. Tato nevýhoda je jednou z největších a má za následek ve většině případů sběr informací pouze z městských částí nebo přilehlých oblastí. Proto názory obyvatel, kteří žijí v odlehlých částech Egypta, zůstávají nepovšimnuty.

3.2 Pracovní hypotézy

1. Hypotézou v této otázce bylo, zda lidé žijící ve městě nedbají tolik o tradiční hodnoty než lidé na venkově a zastávají spíše liberálnější, prodemokratické názory. Lidé podle mé hypotézy především z “mladší generace” se také budou spíše stěhovat do velkých měst kvůli lepším životním podmínkám. Obě tyto hypotézy jsem založil hlavně na svém názoru. Samotná otázka, která měla rozřadit respondenty dle trvalého bydliště, však na tyto hypotézy nedokáže odpovědět, ale dokáže mé hypotézy potvrdit v kombinaci s jinými otázkami.

2. Otázka zodpovídající náboženství respondentů byla položena na základě vlastního zájmu o názory náboženských menšin na problematiku rodinného práva, na ústavu M. Mursího a na problematiku antikoncepce. Jelikož je spousta křesťanů zaměřena proti islámskému náboženství tak je moji

hypotézou fakt, že budou náboženské skupiny odmítat ústavu M. Mursího. Otázku zaobírající se názorem křesťanské menšiny na užívání antikoncepce jsem položil proto, že je významné určit, zda egyptští křesťané zastávají spíše tradiční názor, kdy byla antikoncepce zakazována nebo zaujímají jiný postoj. Křesťanská církev už v dnešní době nezakazuje antikoncepci, ovšem ani ji nepodporuje. V dřívější době však byla antikoncepce ze strany církve zakazována. Názor na tuto problematiku je však také důležité zjistit u muslimů, neboť islám nezakazuje ani nepodporuje používání antikoncepce.

3. Pracovní hypotézou bylo pro otázku zabývající se pohlavím, že ženy budou zastávat spíše liberální a demokratické názory, které jim mohou zajistit větší práva v rámci společnosti.

4. Otázku, která se zabývá existencí příbuzenských sňatků v egyptské společnosti, jsem založil na hypotéze, že se tyto sňatky budou spíše vyskytovat v kmenech v odlehlých částech Egypta.

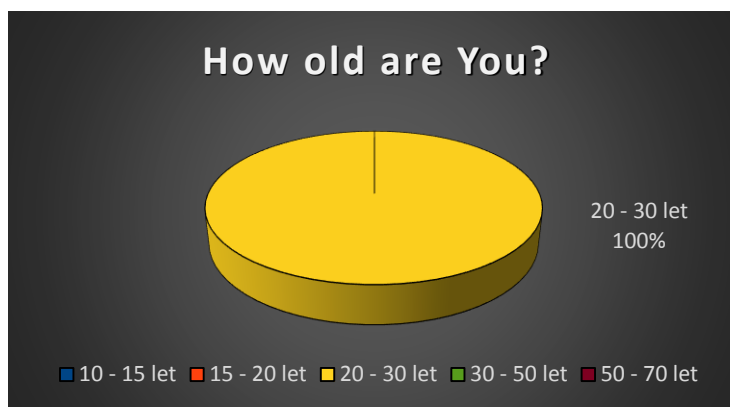
5. Otázku zodpovídající počet potomků u respondentů jsem položil z důvodu existujících názorů na fakt, že se arabská rodina často pyšní vysokým počtem potomků.

6. Další Hypotéza, se týká věku respondentů, ve kterém vstoupili do manželského stavu. Hypotéza k otázce zabývající se věkem respondentů je, že respondenti budou do manželského stavu vstupovat dříve ve věku kolem dvaceti let.

7. Na základě svého názoru jsem si vytvořil hypotézu k otázce zaobírající se diskriminací u egyptských soudů, že pokud se objevuje určitá diskriminace ze strany egyptských soudů vůči ženám, tak se vyskytuje pouze minimálně a ve většině soudních případů nemusí žádná existovat z důvodu dodržování nestrannosti egyptských soudů.

3.3 Otázka zodpovídající věk respondenta

Graf 1

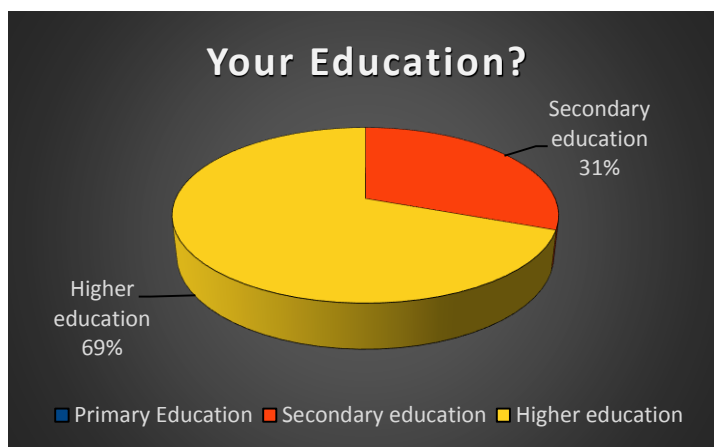

První položená otázka se týká stáří respondentů. Tato otázka byla klíčová a měla rozdělit respondenty do věkových kategorií. Poté spolu s dalšími otázkami měla určit, jaké

názory, představy respondenti mají o rodinném právu a jeho dodržování v určitém věku a jak se jejich názory mění oproti mladším nebo starším respondentům. Jelikož se internetový dotazník šířil pomocí internetu, ke kterému nemají přístup obyvatelé z odlehlých částí Egypta nebo starší obyvatelé, kteří nemají dostatečné znalosti pro práci s počítačem, tak se dá výsledek první otázky předpokládat. Na otázku „Jaký je Váš věk“ odpovědělo 225 respondentů jednotnou odpovědí. 100 % respondentů bylo ve věku mezi 20 – 30 lety. Tato odpověď je nepřekvapující, a to z toho důvodu, že ve většině případů byl dotazník šířen prostřednictvím sociální sítě Facebook, jehož účet mají převážně respondenti s „nízkou“ věkovou hranicí. Pozitivní stránkou výsledku je fakt, že respondenti, kteří jsou ve věkové hranici mezi 20 – 30 lety, budou v budoucí době zastávat své názory, které se týkají rodinného práva.

3.4 Vzdělání respondenta

Graf 2

Druhá otázka měla zjistit u respondentů jejich dokončené vzdělání. Toto zjištění je důležité, protože uvádí jaké názory, které se týkají rodinného práva, mají respondenti z vyšších nebo naopak nižších

společenských tříd (vyšší nebo naopak nižší vzdělání).

U otázky „Jaké je Vaše vzdělání“ měli respondenti na výběr z více variant, které jsou vypsány na grafu u otázky číslo dvě. 69 % (156) respondentů odpovědělo, že jejich dosažené vzdělání je vysokoškolské. 31 % (69) respondentů odpovědělo, že jejich dosažené vzdělání je středoškolské. Co se poté týká základního vzdělání, tak nezastává u respondentů žádnou procentuální hodnotu. Dle mého názoru je tento výsledek zapříčiněn šířením dotazníku pouze v jedné, dvou společenských vrstvách, kde se respondenti nacházejí. Nízká společenská vrstva, která má v mnoha případech pouze základní vzdělání, může být, co se týče kontaktů oddělena od vyšších společenských vrstev, kde se respondenti nacházejí. Z tohoto důvodu se internetový dotazník nemohl šířit mezi nízkou vrstvou z důvodu nenavázaných vztahů. Dalším důvodem může být majetkový problém, který zapříčiňuje nedostatek finančních prostředků na pořízení internetového připojení u nižších vrstev obyvatel.

Z výsledku zatím zveřejněných otázek se dá usoudit, že obyvatelé Egypta mezi roky 20 – 30 let mají snahu dosáhnout středoškolského nebo vysokoškolského vzdělání.

3.5 Trvalé bydliště respondenta

Graf 3

Tato otázka měla zjistit aktuální trvalé bydliště respondentů. Toto zjištění mělo rozdělit další položené otázky a jejich následné odpovědi respondentů do dvou kategorií. V první kategorii se mělo

jednat o velká města, kde respondenti žijí. Moji domněnkou bylo, že názory respondentů, kteří žijí ve městech, budou spíše liberálnější a nebudou až tak zaměřeny na tradice a na právo *šarí'a*. Druhou kategorií bylo trvalé bydliště respondentů v malých městech, vesnicích nebo odlehlých částech Egypta. U této kategorie jsem se domníval, že budou převažovat názory na rodinné právo, které jsou založeny více na tradicích a islámském právu *šarí'a*. Chtěl bych dále zmínit, že u této otázky neměli respondenti na výběr z více možností odpovědí. Tato otázka v internetovém dotazníku byla „vypisovací“ a tudíž respondenti mohli sami uvést jméno města, kde se nachází jejich trvalé bydliště.

Závěrem otázky „Kde bydlíš“ byl výsledek, že 68 % (153) respondentů bydlí v Alexandrii. 23 % (52) respondentů uvedlo Káhiru jako místo svého trvalého bydliště. 9 % (20) respondentů má poté své trvalé bydliště v Luxoru. Tento výsledek není určitě uspokojivý, protože moji domněnku nedokáže potvrdit z toho důvodu, že všichni respondenti mají své trvalé bydliště ve velkých egyptských městech.

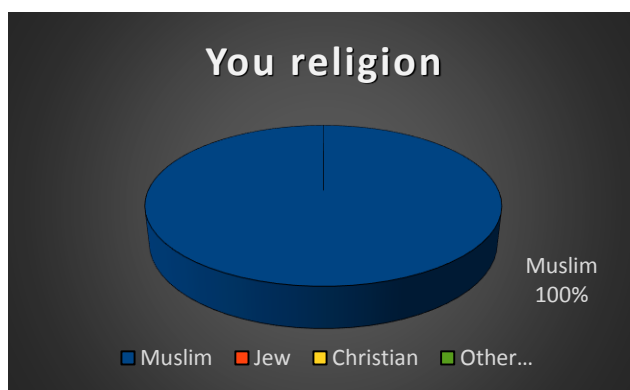
Tento výsledek může být ovlivněn rozesláním internetového dotazníku prostřednictvím spolužáků, kteří mají kontakty na respondenty převážně v Alexandrii. Hlavní město Káhira poté mohlo být cílem poslání internetového dotazníku prostřednictvím mého učitele Arabského jazyka, který zde má trvalé bydliště. Město Luxor je poté místem, kde mají respondenti příbuzné

nebo známé, protože z mé strany nebyl internetový dotazník zasílán do této oblasti.

Výsledkem této otázky se dají potvrdit domněnky, které jsou spojovány s gramotností obyvatelstva ve městech. Podle domněnek obyvatel, kteří žijí ve velkých městech, mají vyšší dosažené vzdělání než obyvatelé z odlehlých částí Egypta. Další domněnkou je, že „mladí lidé“ zůstávají nebo se i stěhují do větších měst právě z důvodů nalezení nových pracovních míst nebo lepších životních podmínek. Otázky, které jsem uvedl, tyto domněnky jasně potvrzují, i když u drtivě nízkého počtu respondentů. Ze zmíněných otázek se dá tedy vytvořit prozatímní závěr, že ve velkých městech žijí hodně „mladí lidé“, kteří mají střední nebo vyšší vzdělání.

3.6 Otázka zodpovídající náboženství respondenta

Graf 4

Otázkou číslo čtyři bylo zjistit u subjektů náboženství, které zastávají. Tato otázka byla důležitá, poněvadž každé náboženství má jiné nebo podobné příkazy, zákazy či názory k problematice dnešní

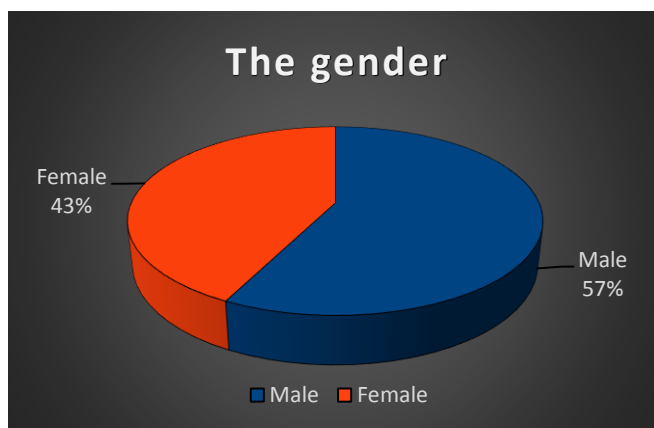
doby. Dle mého názoru se velice mění názor na tuto problematiku mezi lidmi, kteří jsou křesťanského, židovského nebo jiného vyznání oproti lidem, kteří jsou muslimové. Lidé odlišného vyznání než je islámské vyznání jistě nepodpoří islámské právo *šarí'a*.

Z otázek, které jsem položil v internetovém dotazníku, jsem chtěl zároveň zjistit i názory obyvatel odlišného vyznání na danou problematiku. Bohužel 100 % (225) respondentů je dle výsledků dotazníku islámského vyznání. Z dosažených výsledků se tedy dá říci, že dotazovaní, kteří budou

odpovídat na další položené otázky, jsou ve věku 20 – 30 let, mají střední nebo vysokoškolské vzdělání, bydlí ve větších egyptských městech a jsou muslimové. Při těchto výsledcích se nám okruh dotazovaných bohužel zúžil na menší skupinu obyvatelstva. Můj názor je tedy ten, že výsledek u této otázky ovlivnilo převážně rozesílání dotazníku mezi obyvateli, kteří jsou stejného vyznání. Dá se tedy říci, že náboženství v dnešní době odděluje nějakým způsobem společenské vztahy mezi obyvateli? Rád bych věřil, že tomu tak není, ovšem o odpovědi na tuto otázku můžeme jen spekulovat.

3.7 Pohlaví respondenta

Graf 5

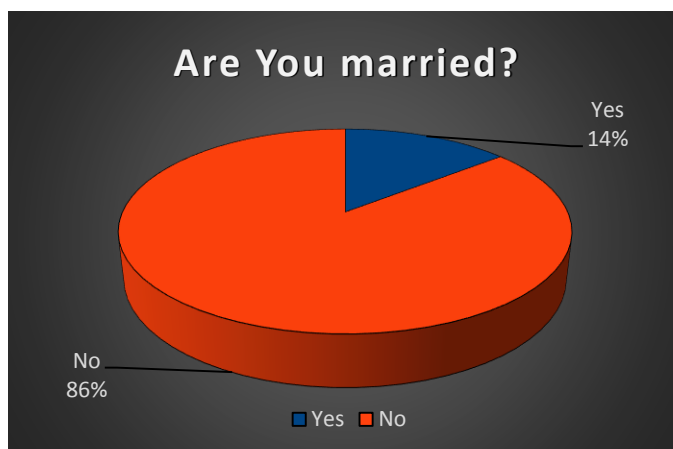

Tato otázka se zaobírá pohlavím u dotazovaných. Tato otázka je jednou z nejdůležitějších, protože muž i žena mohou mít odlišné názory na právní problematiku v Egyptě. Žena dle mého názoru bude zastávat spíše

liberální názor, který zajišťuje rovnocenná práva ženám. Oproti tomu muž může souhlasit se zavedením *šarí'cy* jako zdroje rodinného práva. Rozdělení respondentů na muže a ženy je tedy velmi důležité. Z dotazníku vyplývá, že 57 % (129) lidí jsou muži a 43 % (96) lidí jsou ženy. Počet lidí na obou stranách je přibližně stejný. Bude tedy velmi zajímavé zjišťovat jejich reakce a názory na další položené otázky.

3.8 Respondentův rodinný stav

Graf 6

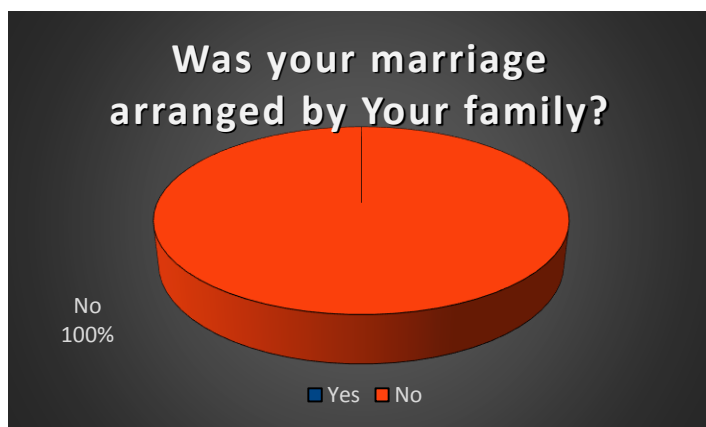

Tato otázka má za cíl u subjektů zjistit, zda jsou ve stavu manželském či nikoli. Z výsledků můžeme vyčíst, že 86 % (193) lidí je svobodných a 14 % (32) lidí je v manželském stavu. Musím uvést i fakt, že věk lidí, kteří

vstupují do manželství nejenom v Egyptě, ale i v dalších arabských státech, je velice nízký. Proto je velmi překvapivé, že pouhých 14 % lidí, kteří jsou v rozmezí 20 – 30 let, je ženatých nebo vdaných. Dá se tedy říci, že dnešní „mladá egyptská generace“ se bude ubírat spíše liberální, prozápadní cestou, kde věk pro vstup do manželství často přesahuje 30 let?

3.9 Otázka týkající se rodinnou dohodnutého sňatku

Graf 7

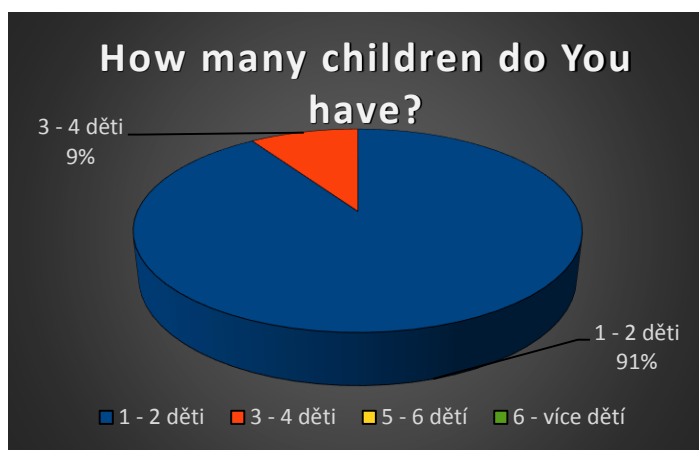
Tato otázka se týká toho, zda dotazovaným, kteří jsou v manželském stavu, byl sňatek dohodnut rodiči předem či ne. Pro tuto otázku nebyla vytvořena žádná hypotéza a byla založena pouze na mém

zájmu o problematiku domlouvání sňatků ze strany rodiny. Chtěl bych upozornit, že na tuto otázku odpovídalo pouze 14 % (32) lidí, kteří jsou ženatí nebo vdaní. V této otázce se všichni dotazovaní shodli na tom, že

jejich sňatek nebyl dohodnut členy rodiny. Z mého hlediska není tento výsledek překvapující, protože rodiny, které žijí převážně ve větších „moderních“ městech, nedbají tolik na tradiční domlouvání sňatků a spíše volí liberálnější, demokratickou cestu, kdy si žena či muž sám vybere svého partnera nebo partnerku.

3.10 Otázka týkající počtu dětí respondenta

Graf 8

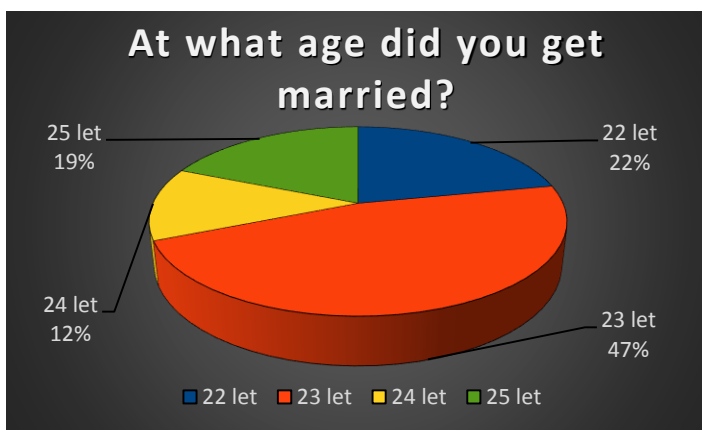

U této otázky jsem chtěl zjistit, jaký počet potomků respondenti mají. Je to z toho důvodu, zda stále platí pravidlo, že Arabové se mohou pyšnit vysokým počtem potomků. Chtěl bych upozornit, že u této otázky

bylo dotazovaných pouze 32. U výsledku této otázky nejsem nikterak překvapen, protože 91 % (29) respondentů má 1 – 2 děti a 9 % (3) respondenti má 3 – 4 děti. Co se týče věkové hranice respondentů, tak se pohybuje mezi 20 – 30 lety. Dá se tedy předpokládat, že respondenti budou mít časem dětí i více a to právě kvůli nízké věkové hranici.

3.11 Respondentův věk při vstupu do manželství

Graf 9

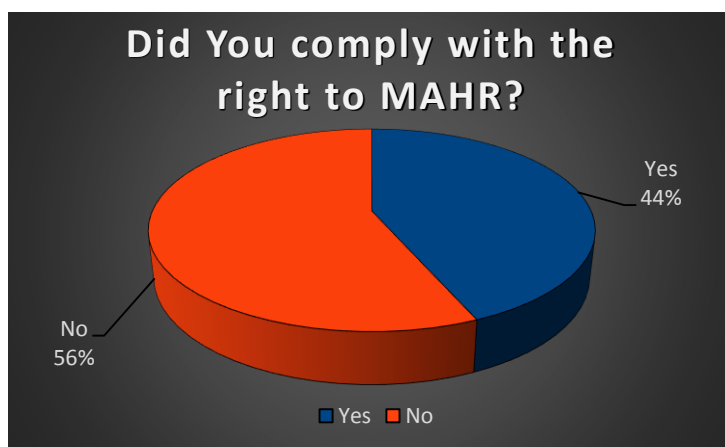
Na tuto otázku opět mohlo odpovídat pouze 14 % (32) respondentů z důvodu toho, že mělo za cíl zjistit, v kolika letech vstoupili do manželského stavu. Chtěl bych i uvést, že respondenti u této otázky nevybírali

z více možností, nýbrž věk sami zapisovali. Proto je na grafu č. 9 vidět pouze čtyři možnosti odpovědí.

22 % (7) respondentů vstoupilo do manželského stavu ve 22 letech. 47 % (15) respondentů ve věku 23 let. 12 % (4) respondentů ve věku 24 let a 19 % (6) respondentů ve věku 25 let. Výsledek je pro mě zarážející, jak jsem uvedl už u otázky číslo šest, kdy pouhých 14 % (32) respondentů mezi 20 – 30 roky je ženatých či vdaných. Má hypotéza byla, že respondenti budou do stavu manželského vstupovat spíše dříve a to muži v rozmezí 20 – 22 let a ženy dříve mezi 18 – 20 lety. Výsledek je pro mne tedy velice překvapující a to z toho důvodu, že věková hranice, ve které egyptané vstupují do manželství, se pomalu ztotožňuje s evropskou, která je ovlivněna především ekonomickými podmínkami.

3.12 Setkání respondenta s pojmem *mahr*

Graf 10

V otázce číslo deset je uvedeno, zda se dotazovaní setkali s pojmem *mahr*. Otázku zodpovídající setkání respondentů s *mahrem* jsem však zvolil pouze jen z vlastního zájmu o tradice

či zvyky, které se dodržují v Egyptě. *Mahrem*, jak už jsem uvedl dříve ve své práci, se označuje věno, které by měla nevěsta dostat před tím, než vstoupí do manželského svazku a také poté, co z něho bude donucena odejít na základě rozhodnutí manžela nebo jeho úmrtím.

Odpověď na tuto otázku je velice zajímavá. 44 % (98) lidí potvrdilo, že se s pojmem *mahr* již setkali a 56 % (127) lidí uvedlo, že nikoliv. Tato odpověď je velice zajímavá, neboť z ní vyplývá, že ve větších městech, jako je Káhira, Alexandrie a Luxor se i stále dodržují „tradiční příkázání“, jako je *mahr*. Dá se tedy říci, že určitá část dnešní „mladá generace“ v mnoha věcech, jako je třeba doba pro vstup do manželského svazku, následuje spíše západní kulturu. Avšak s tím, že respektuje tradice i zákon, který přináší právo *šarí'a*.

3.13 Registrace manželského sňatku veřejnou osobou

Graf 11

V dnešní době, aby bylo manželství plnoprávně zapsáno a zaevidováno, je v Egyptě potřeba veřejné osoby. S touto osobou se můžeme v Egyptě setkat ve dvou případech. Buď přímo u obřadu za pomoci dvou

svědků uzná, že svatební obřad byl proveden plnoprávně a tudíž je manželství zaregistrováno nebo přijme svatební pár a svědky k registraci manželství později. Chtěl bych i připomenout, že u registrace ani u svatebního obřadu není potřeba přítomnosti manželky, neboť může být zastoupena svědkem.

V této otázce jsem se subjektů ptal, zda bylo jejich manželství registrováno veřejnou osobou. Rád bych zmínil, že tato otázka byla vytvořena pouze ze zájmu, bez hypotézy a odpovídalo na ni 32 dotazovaných, kteří jsou v manželském stavu. 94 % (30) dotazovaných odpovědělo, že jejich manželství bylo registrováno veřejnou osobou a pouhých 6 % (2) dotazovaných odpovědělo, že nikoli. Manželství je stav, do kterého vstupují žena a muž před bohem, který na ně „dohlíží“. Mnoho lidí tedy souhlasí s tím, že přítomnost veřejné osoby je často zbytečná. Podle egyptského práva by mělo být manželství řádně registrováno. V odlehlých částech Egypta však neexistuje dostupnost veřejné osoby a proto u mnoha svatebních obřadů není přítomen. Zajímavé však je, že ve větších městech existují i manželské svazky, které nejsou registrovány veřejnou osobou.

3.14 Existence příbuzenských sňatků

Graf 12

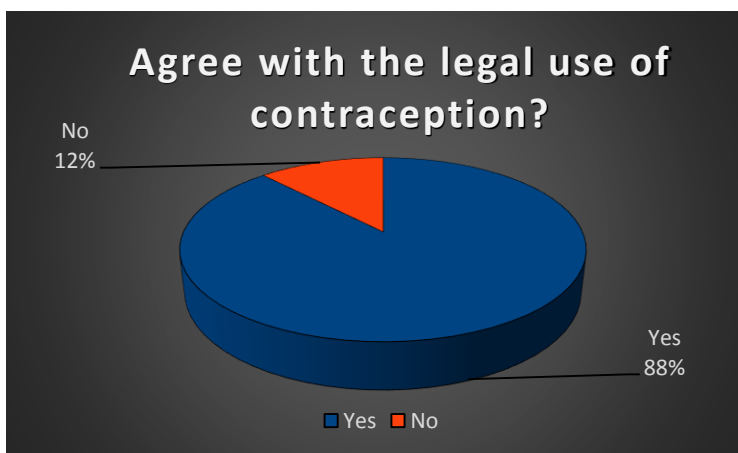

U otázky číslo dvanáct jsem chtěl zjistit, zda se v Egyptě objevuje manželský sňatek mezi příbuznými. O tomto manželském stavu jsem se domníval, že se bude objevovat spíše v odlehlých částech

Egypta, které jsou jen velice málo osídleny. Právě kvůli velice nízkému osídlení se mnoho lidí vdává nebo žení do příbuzenských rodin. Bohužel 100 % dotazovaných je z větších měst, kde není o získání ideálního partnera rozhodně nouze. 100 % (225) dotazovaných tedy odpovědělo, že se s manželstvím mezi příbuznými rozhodně nesetkalo.

3.15 Legální používání antikoncepce

Graf 13

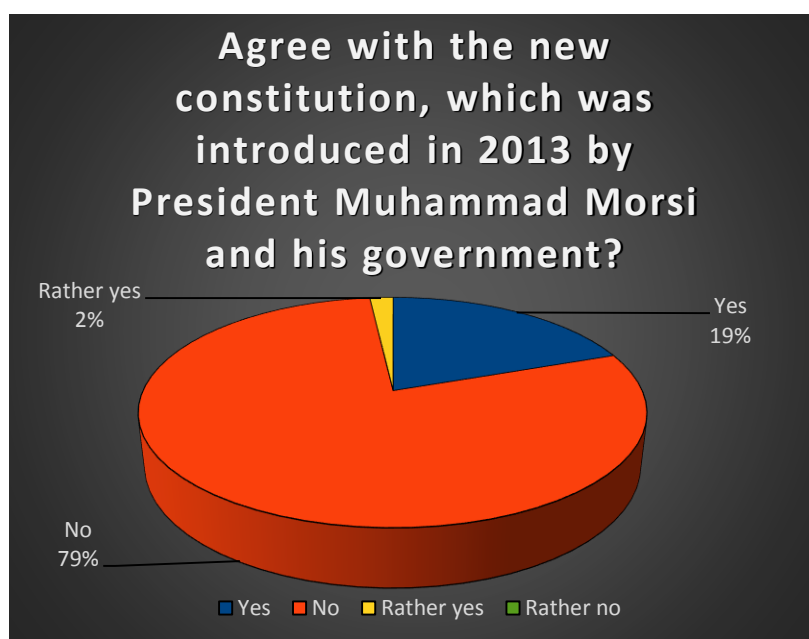
Otázka zjišťuje, zda dotazovaní souhlasí s používáním antikoncepce či nikoli. Tuto otázku jsem použil ze dvou důvodů. Zprv jsem chtěl zjistit, jaký mají křesťané v Egyptě názor

na používání antikoncepce, protože názory křesťanů ve světě se velice liší. Dříve papež i křesťanská církev zakazovala používání antikoncepce. Dnes

to však dovolují, ale nepodporují. Na tuto otázku však nemohu odpovědět z toho důvodu, že 100 % dotazovaných je muslimského vyznání. Druhý důvod položení této otázky je ten, že jsem chtěl zjistit, jaký mají muslimové názor na používání antikoncepce. Antikoncepce není v Islámu vyloženě zakázána, ale není ani nikterak podporována. Použití antikoncepce by mělo být správně závislé na rozhodnutí obou partnerů, pokud již mají minimálně jednoho potomka. Antikoncepce ani jiné chemické složky by neměly poškodit zdraví nebo plodnost manželky. Naopak by měly chránit manželku před zdravotním rizikem. V tomto případě dalším těhotenstvím. Z výsledků lze vyčíst, že 88 % (198) dotazovaných podporuje užívání antikoncepce a 12 % (27) dotazovaných ne. Není nikterak překvapivé, že „mladá egyptská generace“ spíše souhlasí s antikoncepcí, když z předchozích odpovědí lze vyčíst, že například zakládají později rodiny a dle mého názoru mají i další prozápadní názory.

3.16 Názor respondentů na ústavu prezidenta Mursího

Graf 14

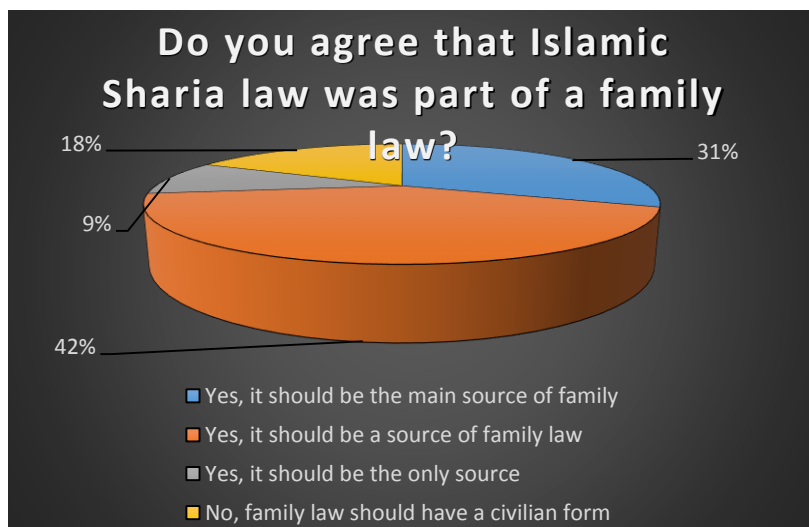
Otázka se týkala názorů dotazovaných na již neplatící ústavu prezidenta Mursího, která byla platná začátkem roku 2013. Ústava například zajišťovala velická práva prezidentovi nebo zaváděla islámské právo *šarí'a*

nejenom do rodinného práva. 79 % (177) respondentů odpovědělo, že zcela

nesouhlasí s ústavou prezidenta Mursího. 2 % (4) respondentů odpovědělo, že by spíše souhlasilo s ústavou a 20 % (44) respondentů zcela souhlasí s ústavou.

3.17 Šarí'ca jako součást rodinného práva

Graf 15

Tato otázka je dle mého názoru jedna z nejdůležitějších, neboť se snaží zjistit, jaký má „mladá egyptská generace“ názor na začlenění islámského práva šarí'ca do ústavy a

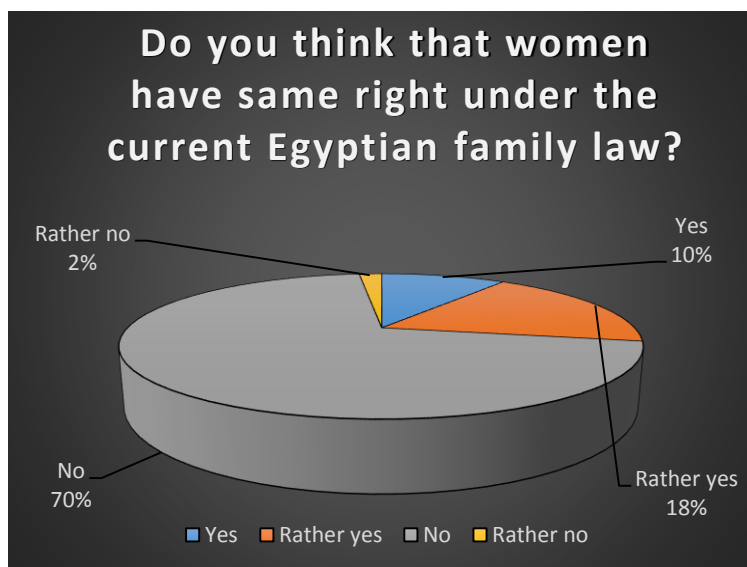
také jakým směrem se bude Egyptská arabská republika v budoucnu ubírat. 42 % (95) dotazovaných odpovědělo, že by měla být šarí'ca převážně zdrojem egyptského rodinného práva. 31 % (69) dotazovaných odpovědělo, že by měla být hlavním zdrojem egyptského rodinného práva. 18 % (40) dotazovaných odpovědělo, že by šarí'ca určitě neměla být zdrojem rodinného práva a 9 % (21) dotazovaných odpovědělo, že by šarí'ca měla být zdrojem rodinného práva, ovšem jen minimálně.

Šarí'ca byla již dříve zdrojem rodinného práva, s čímž dle mého názoru souhlasila drtivá většina obyvatel Egypta právě kvůli tomu, že se neobjevovaly žádné protesty či demonstrace, které by měly být zaměřeny proti zavádění tohoto práva do praxe. Ať už byly protesty proti vládě prezidentů H. Mubáraka nebo M. Mursího, tak vždy po svržení vlády se stala šarí'ca zdrojem rodinného práva, ať už ve větší nebo v menší míře. Dá se tedy říci, že obyvatelstvo Egypta bylo dříve převážně spokojeno s tímto

systemem a jak výsledky této otázky uvádějí, tak by lidé chtěli, aby tomu bylo i nadále.

3.18 Rovnoprávnost žen a mužů v rodinném právu

Graf 16

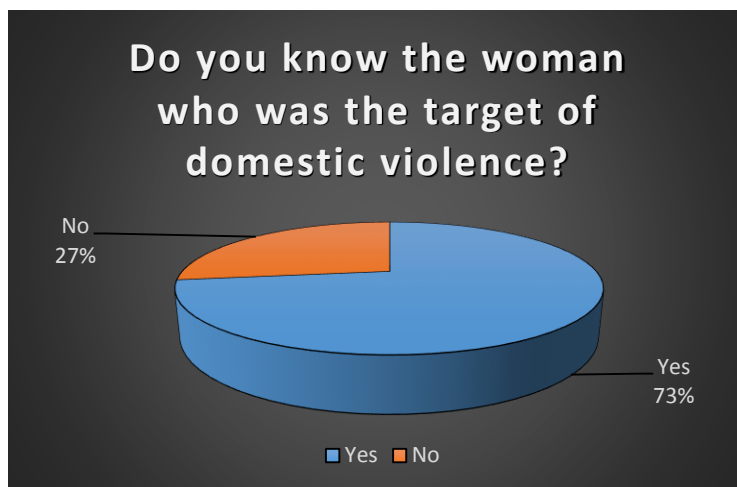

U této otázky jsem chtěl zjistit, jaký názor mají lidé na to, zda ženy mají v rodinném právu stejná práva jako muži. Z médií často slyšíme, že ženy jsou jak u soudů, tak třeba i v soukromém životě nebo pracovním, často diskriminovány. U

soudů jsou ženy často diskriminovány z toho důvodu, že muž má podle islámského práva „vyšší postavení“ nežli žena. V soukromém životě má opět muž hlavní slovo a žena je povinna ho poslouchat. Pracovní život je pro ženu též obtížný z toho důvodu, že v mnoha případech vůbec žádný nemá a manžel ji může zakazovat chodit do zaměstnání. Chtěl jsem objasnit předsudky nebo domněnky, které říkají, že ženy si tedy nejsou v rodinném právu rovny s muži. 10 % (22) dotazovaných odpovědělo, že ženy mají stejná práva v rodinném právu jako muži. 18 % (41) dotazovaných odpovědělo, že spíše mají stejná práva. 2 % (4) dotazovaných odpovědělo, že spíše nemají a 70 % (158) dotazovaných odpovědělo, že zcela jistě nemají stejná práva jako muži. Z výsledků je znát, že egyptské ženy jsou tedy opravdu utiskované v rodinném sektoru.

3.19 Zjištění, zda jsou ženy obětmi domácího násilí

Graf 17

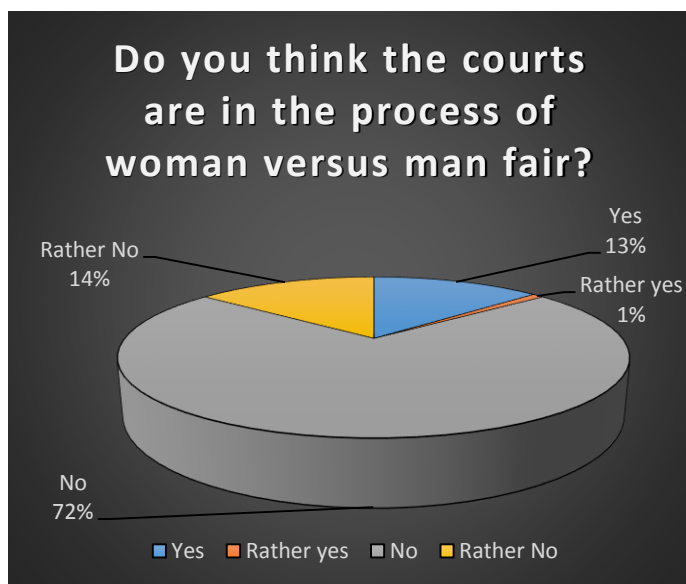

Otázka se věnuje domácímu násilí. Chtěl jsem zjistit, zda dotazovaní měli sami nějakou zkušenost, nebo zda se dozvěděli o domácím násilí v rodině z doslechu. 73 % (164) dotazovaných

odpovědělo, že se již setkalo s domácím násilím a pouhých 27 % (61) dotazovaných odpovědělo, že se s domácím násilím ještě nesetkalo. Výsledky však neobjasňují, zda se dotazovaní přímo setkali s domácím násilím nebo zda se s ním setkali pouze z doslechu. Možno tedy říci, že „mladá egyptská generace“ na základě předcházejících odpovědí zaujímá spíše liberální směr, ovšem o domácím násilí se mohla doslechnout a nikoli být přímo její obětí nebo člověkem, který ho vytváří. Starší nebo středně stará generace může vytvářet toto domácí násilí v rodinách, neboť může zastávat tradiční názor a tedy islámské právo, ke kterému se převážná část obyvatel může navracet, protože představuje určitou jistotu v životě.

3.20 Názor respondentů na nestrannost egyptských soudů

Graf 18

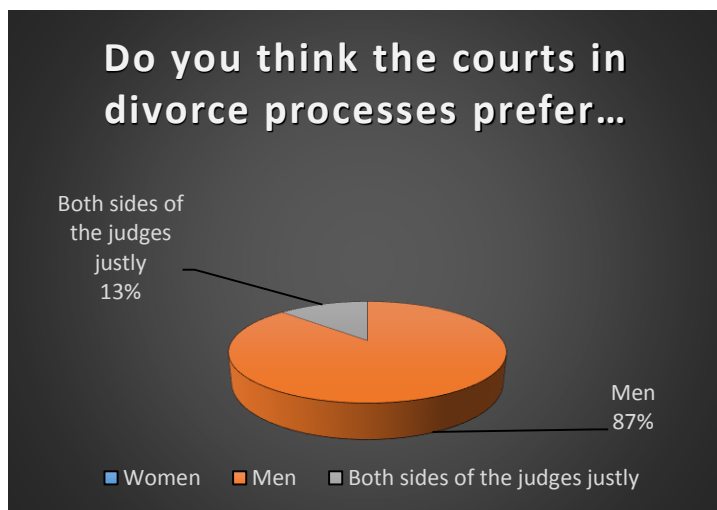

Tématem otázky číslo osmnáct je názor dotazovaných na to, zda jsou egyptské soudy v případě muž versus žena spravedlivé. Soudních případů v Egyptě, kdy proti sobě stojí muž a žena, je určitě dostatek. Dle mého názoru se největší počet případů týká převážně

rozvodů spolu s vypořádáním nebo se týká domácího násilí. Je proto více než důležité vědět, jak se egyptské soudnictví staví k těmto případům a zda si ponechává svoji nestrannost a spravedlnost. Na otázku, zda jsou soudy nestranné v soudním případě muž versus žena, odpovědělo 72 % (161) dotazovaných, že nikoli. 14 % (32) dotazovaných odpovědělo, že spíše nejsou spravedlivé. 1 % (2) dotazovaných odpovědělo, že spíše jsou spravedlivé a 13 % (30) dotazovaných odpovědělo, že jsou určitě spravedlivé. Z výsledků se dá tedy usuzovat, že egyptské soudy jsou v soudních případech, kdy se soudí žena a muž nespravedlivé. Z výsledků však nedokážeme říci, v jaké míře jsou soudy nespravedlivé a to, zda jsou soudy zaujaty proti mužům či ženám. Z jasného a logického úsudku lze ale říci, že egyptské soudy jsou spíše zaměřeny proti ženám, což si potvrdíme u otázky číslo devatenáct. Dokonce si troufám říci, že i v drtivé většině případů.

3.21 Diskriminaci u egyptských soudů

Graf 19

Poslední otázka, kterou jsem dotazovaným položil, částečně navazuje na otázku číslo osmnáct, která je uvedena dříve. Předcházející otázka se věnovala tomu, zda jsou egyptské soudy spravedlivé a rovnocenné v případě

muž versus žena. Poslední otázka se poté snaží vysvětlit, zda jsou egyptské soudy zaměřeny proti mužům nebo ženám. 87 % (196) dotazovaných potvrdilo moji hypotézu a tedy tvrdí, že egyptské soudy jsou zaměřeny proti ženám. 13 % (29) dotazovaných odpovědělo, že egyptské soudy jsou v případech muž versus žena nestranné. Bohužel žádný z dotazovaných neodpověděl ve prospěch ženy. Z výsledků lze tedy říci, že v minimálních případech jsou egyptské soudy nestranné, ovšem v daleko větším případě převažují soudy, které jsou zaměřeny proti ženám. Hypotéza, která byla vytvořena především na základě různých zpráv z Egypta, se mi tedy potvrdila, neboť egyptské soudy jsou převážně zaměřeny proti ženám.

3.22 Doplnující analýzy

Tabulka 1

Věk	20 – 30 let 225 lidí									
Náboženství	Muslim 225 lidí									
Vzdělání	Středoškolské 69 lidí					Vysokoškolské 156 lidí				
Pohlaví	Mužů 16		Žen 53			Mužů 113			Žen 43	
Souhlas s ústavou M. M.	Ano 14	Ne 2	Ano 13	Ne 38	Spíše ano 2	Ano 14	Ne 98	Spíše ano 1	Ano 3	Ne 40

Tabulka 1 vyjadřuje názor mužů a žen, u kterých je uvedené vzdělání s názorem na ústavu bývalého prezidenta Mursího. Jelikož ústava byla velice orientovaná na islám, zaručovala *šari'cu* jako hlavní zdroj rodinného práva v Egyptě a tudíž znevýhodňovala práva žen, tak se dá předpokládat, že spíše ženy budou nesouhlasit se zavedením této ústavy. Mojí hypotézou také je, že spíše ženy s vysokoškolským vzděláním se budou zabývat o problematiku této ústavy a tudíž budou i nesouhlasit s jejím zavedením.

81 % (78) všech žen nesouhlasí s touto ústavou. 17 % (16) žen plně souhlasí s aplikací této ústavy a pouhé 2 % (2) žen volí spíše ano pro zavedení ústavy. Z mužů souhlasí se zavedením ústavy 22 % (28) respondentů. 77,5 % (100) respondentů se vyslovilo proti zavedení ústavy. Pouhý jeden respondent (0.5 %) vyjádřil názor, že by ústava měla být spíše zavedena.

Moje první hypotéza, která tvrdila, že ženy nebudou spíše souhlasit se zavedením ústavy, se potvrdila, neboť 81 % (78) žen se vyslovilo proti zavedení ústavy prezidenta Mursího.

93 % (40) vysokoškolsky vzdělaných dotazovaných žen nesouhlasí s Mursího ústavou, což je 42 % z celkového počtu všech žen a 18 % z celkového počtu dotazovaných. 72 % (38) středoškolsky vzdělaných žen také nesouhlasí s Mursího ústavou, což je 40 % z celkového počtu žen a 17 % z celkového počtu dotazovaných.

Odpověď na moji druhou hypotézu, ve které uvažuji o tom, že vysokoškolsky vzdělané ženy nebudou souhlasit s Mursího ústavou, se potvrdila, neboť 42 % (40) dotazovaných vysokoškolských žen zaujímá z celkového počtu žen zmíněnou hodnotu. Vysokoškolsky vzdělaných žen je oproti středoškolsky vzdělaným méně a tudíž se dá říci, že vysokoškolsky vzdělané ženy zaujímají vysokou hodnotu z celkového počtu dotazovaných žen.

Tabulka 2

Souhlas s ústavou M. M	Souhlas se zavedením šarí'cy jako zdroje rodinného práva			
	Hlavní zdroj	Převážný zdroj	Minimální zdroj	Neměla by být zdrojem
Ano	28 Mužů (14 SŠ, 14 VŠ) 16 Žen (13 SŠ, 3 VŠ)	0	0	0
Spíše ano	1 Muž (1 VŠ)	2 Ženy (2 SŠ)	0	0
Ne	23 Mužů (23 VŠ) 1 Žena (1 VŠ)	67 Mužů (67 VŠ) 26 Žen (11 SŠ, 15 VŠ)	21 Žen (16 SŠ, 5 VŠ)	10 Mužů (2 SŠ, 8 VŠ) 30 Žen (11 SŠ, 19 VŠ)

SŠ = středoškolské vzdělání, VŠ = vysokoškolské vzdělání

Tabulka 2 rozšiřuje názory respondentů, které jsou obsaženy v tabulce 1. V tabulce 2 můžeme vidět názory respondentů na ústavu M. Mursího, které jsou dále porovnávány s názory na zavedení šarí'cy, pohlavím respondentů a

jejich vzděláním (SŠ = středoškolské vzdělání, VŠ = vysokoškolské vzdělání).

V tabulce 2 můžeme vidět, že respondenti, kteří zcela souhlasí se zavedením ústavy M. Mursího, souhlasí i se zavedením *šarí'cy* jako hlavního zdroje rodinného práva v Egyptě. Jedná se o 19,5 % respondentů z celkového počtu 225. Respondenti, kteří volili u souhlasu s Mursího ústavou odpověď „spíše ano“, zaujímají v zavedení *šarí'cy* názor, že by měla být hlavním nebo převážným zdrojem rodinného práva. V celkovém počtu však tyto názory zaujímají pouze 3 respondenti a proto je jejich názor v celkovém měřítku minimální (1,3 %). Počet respondentů, kteří volili u souhlasu s Mursího ústavou odpověď, že by neměla být vůbec zdrojem rodinného práva v Egyptě, je však největší. Je zajímavé, že 10,6 % respondentů i přes svůj názor s nesouhlasem ústavy, která zaručovala *šarí'cu* jako hlavní zdroj rodinného práva, zaujímá stanovisko, že by měla být *šarí'ca* hlavním zdrojem rodinného práva. Největší počet respondentů (41,3 %) však hlásá zavedení *šarí'cy* jako převážného zdroje rodinného práva i přes to, že zcela nepodporují ústavu M. Mursího. Názor na zavedení *šarí'cy* jako minimálního zdroje rodinného práva i přes nesouhlas s Mursího ústavou zaujímají pouze ženy (9,3 %), které jsou převážně středoškolského vzdělání. Respondenti, kteří nesouhlasí se zavedením *šarí'cy* jako zdroje rodinného práva a nesouhlasí ani s ústavou prezidenta Mursího zaujímají 17,7 % z celkového počtu dotazovaných.

Největší počet mužů (67) zastával názor, že *šarí'ca* by měla být převážným zdrojem rodinného práva, přičemž nesouhlasil s ústavou M. Mursího. Ženy naopak zcela nesouhlasily se zavedením *šarí'cy* a nepodporovaly ani ústavu M. Mursího, což považují za výsledek, který se dal předpokládat.

Tabulka 3

Vzdělání	Souhlas se zavedením šarí'cy jako zdroje rodinného práva			
	Hlavním zdrojem	Převážným zdrojem	Minimálním zdrojem	Neměla by být zdrojem
Středoškolské	27 (39 %)	13 (19 %)	16 (23 %)	13 (19 %)
Vysokoškolské	42 (27 %)	82 (53 %)	5 (3 %)	27 (17 %)

V této korelaci jsem porovnal vzdělání respondentů s jejich názory, zda chtějí či nechtějí, aby šarí'ca byla zdrojem rodinného práva v Egyptě. Myslím si, že vzdělání velice ovlivňuje názory obyvatel na problematiku země, ve které žijí. Vzdělaní lidé se spíše budou zajímat o problematiku země a nějakým způsobem ji řešit. Navíc budou tito lidé jistě vykazovat zájem o formu vlády u jiných států. Tudíž budou obeznámeni s charakteristikou demokratického směru, který jim může být v některých případech i bližší než forma vlády v Egyptě.

Počet lidí, kteří jsou středoškolsky vzdělaní je 69 a vysokoškolsky vzdělaných je 156. Považoval jsem za důležité výsledky uvést i v procentech. Chtěl bych i podotknout, že procentuální hodnota je vypočítána z celkového počtu respondentů daného vzdělání. Dá se říci, že u vysokoškolsky vzdělaných respondentů je jejich celkový názor na zavedení šarí'cy jasný. Nejvíce se souhlasně vyjádřili k názoru, aby byla šarí'ca převážným zdrojem rodinného práva (53 %). Druhý výsledek, který od předešlého nemá jistě daleko, je názor, aby šarí'ca byla hlavním zdrojem rodinného práva (27 %). Názor na to, aby šarí'ca nebyla zdrojem rodinného práva, není příliš častý (17%). Minimální zavedení šarí'cy do rodinného práva se také neobjevuje často (3 %). Jednotný názor středoškolsky vzdělaných respondentů však není úplně jasný. Hodnoty protichůdných názorů jsou

velice vyvážené. Nejčastěji však tito respondenti odpovídali, že chtějí mít *šarí'u* jako hlavní zdroj (39 %). Druhý nejčastější názor středoškolsky vzdělaných respondentů byl ten, aby *šarí'a* byla minimálním zdrojem rodinného práva (23 %). Pro to, aby *šarí'a* byla převážně zdrojem rodinného práva, se vyslovilo 19 % respondentů. Stejně často se objevil i názor, aby *šarí'a* nebyla vůbec zdrojem egyptského rodinného práva. Jak jsem uváděl dříve, výsledky jsou vyrovnané, ovšem směřují spíše k jednotnému názoru, aby se *šarí'a* hlavně podílela na rodinném právu.

Tabulka 4

Vzdělání	Názor respondentů, zda mají ženy stejná práva v rodinném právu jako muži			
	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Středoškolské	14 (20 %)	27 (39 %)	0	28 (41 %)
Vysokoškolské	8 (5 %)	14 (9 %)	4 (3 %)	130 (83 %)

Tabulka 4 porovnává názor respondentů na problematiku egyptského soudnictví se vzděláním respondentů. Procentuální hodnoty jsou opět vypočteny z celkového počtu respondentů daného vzdělání. K výsledkům lze říci, že ať už se jedná o vysokoškolsky nebo středoškolsky vzdělané respondenty, tak názor je jednotný. Drtivá většina zastává názor, že ženy nemají stejná práva v rodinném právu jako muži. U středoškolsky vzdělaných respondentů je to 41 % a u vysokoškolsky vzdělaných 83 % z celkového počtu. Opačný názor, že ženy mají rozhodně stejná práva v rodinném právu jako muži, má 20 % lidí se středoškolským vzděláním a 5 % s vysokoškolským. 39 % respondentů středoškolského vzdělání a 9 % vysokoškolského zastává názor, že ženy spíše mají stejná práva jako muži a pouhé 3 % říká, že nikoli. Jak už jsem uvedl dříve, tak jednotný názor

respondentů je ten, že ženy si rozhodně nejsou v rodinném právu s muži rovni.

3.23 Závěr praktické části a zhodnocení dotazníku

Závěrem k praktické části a tedy k výsledkům dotazníku, bych chtěl říci, že mě v mnoha bodech velice překvapily. Za výsledek, který byl pro mě zklamáním, byl určitě výsledek zabývající se věkem respondentů. Věk dotazovaných se nám zúžil pouze na 20 – 30 let. Respondenti byli tedy tvořeni pouze z „mladší egyptské generace“, což ovlivňuje spoustu názorů na jiné otázky. Kladem této nevýhody však může být, že známe názory „mladší generace“, která své názory a požadavky promítne v nadcházející době do politiky Egypta a určí její další směr k islamizaci nebo sekularizaci. Druhým zklamáním byla otázka, kde respondenti odpovídali na své trvalé bydliště. Zklamáním bylo zjištění, že všichni respondenti pochází pouze z největších egyptských měst. Bohužel názory obyvatelstva, které bydlí v odlehlých částech Egypta, nejsou součástí odpovědí na můj dotazník. U tohoto obyvatelstva jsem si chtěl potvrdit svoji hypotézu o tom, že převládají spíše tradiční názory. Poslední otázkou, která pro mne byla zklamáním, byla otázka, u které respondenti odpovídali na to, jakého jsou náboženského vyznání. Odpovědí bylo, že 100 % respondentů bylo muslimského vyznání, což určitě ovlivnilo další výsledky dotazníku. Názory křesťanů, židů a jiných náboženství nejsou bohužel uvedeny.

Odpovědi, které mě naopak překvapily, se týkaly manželského stavu respondentů a také názoru na právo *šarí'a*. Respondenti jsou ve věku 20 – 30 let a proto mě velice překvapilo, že pouhých 14 % (32) respondentů je ženatých nebo vdaných. V Egyptské arabské republice je minimální věk pro vstup do manželství 16 let u dívek a 18 let u chlapců. Arabové dle mého názoru velice dbají na to, aby byli dívka i chlapec velice brzy oddáni. Proto je tedy velikým překvapením, že drtivá většina dotazovaných není ještě

v manželském stavu. V otázce zabývající se názorem na zavedení islámského práva *šarí'ca* mě překvapil právě její výsledek. Má hypotéza byla ta, že lidé spíše budou tíhnout k liberálnímu, demokratickému směru a sekularizaci. Tato hypotéza byla založena na předsudcích a výsledcích předchozích otázek, kdy názory obyvatelstva spíše odpovídají liberálnímu směru. Dalším důvodem bylo sesazení prezidenta M. Mursího, který zaváděl *šarí'cu*. *Šarí'ca* měla být zavedena jako hlavní zdroj egyptského práva. Je tedy zajímavé, že v dotazníku respondenti odpovídali, že by chtěli zavést islámské právo *šarí'ca* (aby byla převážně zdrojem egyptského práva) i přesto, že prezident, který ho prosazoval, byl sesazen. Dle mého názoru se v tomto bodě dá částečně mluvit o nerozhodnosti obyvatelstva. Je ale pravda, že výsledky dotazníku mluví ve většině případů pouze pro převážný zdroj egyptského práva, kdežto M. Mursí chtěl zavést *šarí'cu* jako hlavní zdroj egyptského práva.

Z výsledků dotazníku se dá vytvořit jasný závěr. Můžeme říci, že respondenti, kteří patří k „mladší egyptské populaci“, jsou všichni muslimského vyznání a mají střední nebo vysokoškolské vzdělání, zastávají v mnoha věcech liberální směr. Tento směr se nejvíce promítá ve věku, kdy lidé vstupují do manželského stavu nebo do počtu dětí. Mým závěrem a názorem tedy je, že tato generace se blíží k západnímu stylu života, ovšem s důrazem na vlastní tradice, které vycházejí z islámského práva a z propojení náboženství s legislativní mocí.

V lednu roku 2014 vyšla v platnost nová egyptská ústava, o které mohli obyvatelé rozhodovat v referendu. Obsah této nové ústavy, která byla odsouhlasena, jen částečně potvrzuje můj závěr dotazníku a můj názor, že se Egypt ubírá liberálnější cestou směrem k demokracii. Lze ve stručnosti říci, že nová ústava zajišťuje práva židům, křesťanům a muslimům stejně jako doposud. Egyptská armáda zůstává nadále jako významný hráč tvorby

politiky. Nová egyptská ústava je ale naopak velmi zaměřena na práva institucí a skupin. Můžeme tedy říci, že Egypt se ubírá liberální cestou, která vede k demokracii, ale která je ještě velice „dlouhá“.

4 Informace a názory na vybranou problematiku Egypta

4.1 Reflexe problematiky rodinného práva v médiích

Spousta médií informuje v dnešní době veřejnost nesprávně a také zaměřuje svoji pozornost proti islámskému náboženství a proti muslimům. V mnoha případech média informují veřejnost pouze o teroristických útocích nebo o násilí, které je pácháno na ženách. Toto informování má u veřejnosti poté za následek tvorbu předsudků, které však mohou být založeny na nesprávném informování nebo špatném výkladu ze strany médií. Reflexi problematiky u médií jsem proto zohlednil z toho důvodu, abych zjistil, jak média prezentují zprávy, které se týkají rodinného práva.

Při zpracování problematiky, která se týká rodinného práva v Egyptě, mě provázely jisté komplikace, které byly spojeny s tím, že vybraná média neobsahovala zprávy týkající se této problematiky. Jedná se o média jakými jsou Al-Ahram, EGYPT INDEPENDENT, Egypt News, Daily News, Al-Jazeera, Reuters a BBC. Tato média neobsahovala žádné zprávy týkající se problematiky rodinného práva od července roku 2013 až do dubna roku 2014. Při mém zjištění se média zabývala převážně nepokoji, které se dříve odehrávaly při svržení prezidenta M. Mursího nebo problematikou, která je nyní spojena s teroristickými útoky, volbou prezidenta či soudními procesy s Muslimskými bratry. Proto jsem tedy v reflexi problematiky rodinného práva v médiích, uvedl pouze zprávy, které se týkají pouze okrajově problematiky rodinného práva. Tyto zprávy zohledňují násilí, které je pácháno na ženách nebo výzkum agentury Thomson Reuters, který se zabývá ženskými právy v arabských zemích.

4.1.1 Zpráva o průzkumu nadace Thomson Reuters

Nejzajímavější zprávou, která se objevila koncem roku 2013 a začátkem roku 2014, byla zpráva, že egyptské ženy mají podle průzkumu nadace Thomson Reuters nejhorší práva z dvaadvaceti arabských zemí. Především jsou vystavovány sexuálnímu obtěžování a mrzačení genitálií. Přesný počet genderových expertů, kteří se podíleli na tomto výzkumu je 336. Výzkum se prováděl v srpnu a září (rok není uveden, ale zřejmě se jedná o rok 2013). Je uveden také jednoduchý popis situace, která je v Egyptě. „*Sexuální násilí, obtěžování, obchodování s lidmi v kombinaci s rozpisem bezpečnosti a vysoká míra mrzačení ženských pohlavních orgánů.* Zveřejněno také je, že 99,3 % žen a dívek je vystaveno sexuálnímu obtěžování. 91 % ženské populace je pak obětí mrzačení ženských pohlavních orgánů. Gramotnost se poté pohybuje u žen na 63 %.³⁵

4.1.2 Sexuálně motivované útoky v Egyptě

Tato zpráva je již poněkud starší ovšem problematika, se kterou souvisí, přetrvává v Egyptě i nadále. Jak je již možné vyčíst z nadpisu, jedná se o sexuální motivované útoky na ženy v Egyptě během nepokojů, které probíhaly proti bývalému prezidentovi Mursímu. Tato problematika byla zveřejněna v BBC 24. října 2013 a zaobírá se jí i organizace Amnesty International, která ji zveřejnila. Tato zpráva je velmi důležitá a aktuální i nyní. Jedním z důvodů je, že nepokoje v Egyptě stále přetrvávají, i když už ne v takovém měřítku jako při svržení prezidenta Mursího a na počátku roku 2014. Jak můžeme vyčíst i z předcházející zprávy, tak z výzkumu nadace Thomson Reuters je znát, že 99,3 % žen a dívek bylo vystaveno sexuálnímu násilí. Tudiž se o sexuální motivovaných útocích na ženy dá mluvit i jako o aktuální problematice, která je hodně vážná.

³⁵KEHOE, Karrie, Ženská práva v arabské světě, <http://www.reuters.com/article/2013/11/12/us-arab-women-factbox-idUSBRE9AB00I20131112>.

Ženou, která vypovídala pro stanici BBC, je Hania Moheeb. Moheeb je povoláním novinářka na volné noze a je jí 43 let. Rozhodla se jít na náměstí Tahrír proto, že tento den bylo druhé výročí egyptské revoluce a na náměstí probíhaly protesty. Když však došla až na náměstí, chtěla odejít kvůli špatnému pocitu ze situace. Nedostala šanci. *„Hania Moheeb vypovídá, že ji svlékli - jejich ruce byly po celém mém těle, porušovali mé intimní partie. Myslela jsem, že umřu, protože oni byli velmi agresivní V určitém okamžiku jsem omdlela, protože jeden z nich se mě snažil uškrtnout šátkem, který jsem měla kolem krku. Několik útočníků ji následně odvedlo do sanitky. Brutálnímu útoku, který trval více než půl hodiny, bylo vystaveno i více žen, které se vyskytovaly na náměstí.“*³⁶

³⁶GUERIN, Orla, Egyptské oběti napadení čekají dlouho dobu na spravedlnost, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24657713>.

5 Seznam grafů a tabulek

<i>Graf 1</i>	19
<i>Graf 2</i>	20
<i>Graf 3</i>	21
<i>Graf 4</i>	22
<i>Graf 5</i>	23
<i>Graf 6</i>	24
<i>Graf 7</i>	24
<i>Graf 8</i>	25
<i>Graf 9</i>	26
<i>Graf 10</i>	27
<i>Graf 11</i>	28
<i>Graf 12</i>	29
<i>Graf 13</i>	29
<i>Graf 14</i>	30
<i>Graf 15</i>	31
<i>Graf 16</i>	32
<i>Graf 17</i>	33
<i>Graf 18</i>	34
<i>Graf 19</i>	35
<i>Tabulka 1</i>	36
<i>Tabulka 2</i>	37
<i>Tabulka 3</i>	39
<i>Tabulka 4</i>	40

6 Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura:

RAHMAN, Abdul. *Islam: Questions and Answers - Jurisprudence and Islamic Rulings: Transactions - Part 5*. United Kingdom: MSA Publication Limited, 2004. ISBN 1 86179 080 5.

BEČAVEROVÁ, Lenka. *Vývoj manželství v Egyptě*. Nevydaná bakalářská práce, ZČU Plzeň, 2012.

BIN HANBAL, Ahmad. *Musnad Ahmad ibn Hanbal*. Riyadh, 2012. ISBN: 978-603-500-107-6.

ESPOSITO, John L. a Natana J. DELONG-BAS. *Women in Muslim family law*. New York: Syracuse University Press, 2001. ISBN 0 81 56 2908 7.

HEMAYA, Ahmad. *ISLÁM Hluboké nahlédnutí. Ústředí muslimských obcí*, 2012. ISBN: 978-80-904373-2-6.

HRBEK, Ivan. *Korán*. LEVNÉ KNIHY, a. s., 2010. ISBN 978-80-7309-992-3.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. SCRIPTUM, Vyšehrad, 2003. ISBN 80- 7021 -613 -1.

LOMBARDI, B. CLARK. *State Law as Islamic Law in Modern Egypt*. Brill Leiden - Boston, 2006. ISBN-10: 90-04-13594-4.

OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-404-3.

SCHIRRMACHER, Christine. *Islam and Society Sharia Law - Jihad - Women in Islam*. Culture and Science Publishing: Bonn, 2008. ISBN 978-3-938116-64-7.

YOUNT, M. Kathryn, RASHAD, Hoda. *Family in the Middle East: ideational chase in Egypt, Iraq and Tunisia*. New York: Routledge, 2008. ISBN 0-203-89405-7.

Internetové zdroje:

Divorce in Islam, <http://ahlus-sunna.webs.com/divorceinislam.htm> (15.3.2014)

Egypt 'worst for women' out of 22 countries in Arab world, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24908109> (dne 14.3.2014)

EL-HATAWÍ, Dana. Amnesty sleduje aktuální vývoj včetně sexuálně motivovaných útoků, <http://www.amnesty.cz/z804/egypt-amnesty-sleduje-aktualni-vyvoj-vcetne-sexualne-motivovanych-utoku> (dne 14.3.2014)

GUERIN, Orla. Egyptské oběti napadení čekají dlouho dobu na spravedlnost, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24657713> (citováno dne 14.3.2014)

<http://www.egyptindependent.com/news/egypt-s-draft-constitution-translated§> (citováno dne 15.11.2013)

<http://www.islamic-sharia.org/khula.html> (citováno dne 5.11.2013)

<http://www.islamweb.cz/elknihovna/zni/manzelstvi.htm> (citováno dne 5.11.2013)

http://www.mzv.cz/cairo/cz/viza_a_konzularni_informace/uzavreni_snatku_v_egypte/index.html (citováno dne 6.1.2014)

KEHOE, Karrie. Ženská práva v arabské světě, <http://www.reuters.com/article/2013/11/12/us-arab-women-factbox-idUSBRE9AB00I20131112> (citováno dne 14.3.2014)

MAURO, Ryan. Sharia je nyní egyptským právem v zemi, <http://frontpagemag.com/2012/ryan-mauro/sharia-now-egypts-law-of-the-land/> (citováno dne 10.9.2013)

ŠAHIN, Marvan. Svolení manželky k odjezdu na dlouhodobou cestu, <http://www.islamweb.cz/fatwy/fatwa.php?fatwald=65> (citováno dne 15.1.2014)

ZAID, Ali. Posouzení nové egyptské ústavy, <http://www.opendemocracy.net/zaid-al-ali/new-egyptian-constitution-initial-assessment-of-its-merits-and-flaws>. (citováno dne 15.11.2013)

Další použité zdroje:

PEZL, Tomáš. předmět na Právnické fakultě, Vybrané kapitoly židovského a islámského práva, ZČU, zimní semestr, 2013.

7 Summary

The bachelor thesis deals with Islamic family law in Egypt, and is divided into three parts.

The first part includes the current legislation and the legislation that was in force President M. Morsiho. The legislation which includes the area of family law, mentions a marriage, a polygamy, a marriage contract, a *mahr*, adivorce and many others.

The second part contains the results of an online questionnaire exist on the opinions of Egypt's population on issues of family law.

The result of the questionnaire contains the views of the population on contraception, the mursi Institute, the Sharia as a source of family law, discrimination issues in Egyptian courts on the issue of domestic violence that is aimed against women and many others. Results of the issues mentioned above correspond to a pre hypotheses dealing with family law.

The third part of the questionnaire contains reports from selected media, dealing with current issues in Egypt. Reports concern with sexually motivated attacks and research agency Thomson Reuters. Media reports are then compared to other media.